

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

Valeriu PROHNIȚCHI
Alexandru OPRUNENCO
Ana POPA

Igor BOȚAN
Sergiu BUȘCANEANU

EUROMONITOR

Numărul 1 (10), Ediția III

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova:
Evaluarea progresului în Ianuarie - Februarie, 2008**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Fundației Soros-Moldova*

în cadrul proiectului

*„Relațiile Moldova-UE - Îmbunătățirea Informării și Dezbaterii
Publice asupra Principalelor Evoluții”*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
și Centrul Analitic EXPERT-GRUP*

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR.....	6
1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE	8
2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	13
3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN.....	19
4. JUSTIȚIE	22
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE	25
6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	28
7. CLIMATUL DE AFACERI.....	30
8. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE.....	32
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII	36

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	12
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	17
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	21
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIE.....	24
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE.....	27
GRILA DE MONITORIZARE 6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	29
GRILA DE MONITORIZARE 7. CLIMATUL DE AFACERI.....	31
GRILA DE MONITORIZARE 8. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE	35

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;
CCTP – Centrul pentru combaterea traficului de persoane;
EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina;
BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;
CDOM – Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova;
CE – Comisia Europeană;
CEC – Comisia Electorală Centrală;
CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;
CNIE – Comisia Națională pentru Integrare Europeană;
CoE – Consiliul Europei;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
CSJ – Curtea Supremă de Justiție;
CSM – Consiliul Superior al Magistraturii;
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;
OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;
PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova;
PEV – Politica Europeană de Vecinătate;
PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;
PG – Procuratura Generală;
PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
RM – Republica Moldova;
Reforma APC – Reforma Administrației Publice Centrale;
Reforma APL – Reforma Administrației Publice Locale;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
SG – Serviciul de Grăniceri;
UE – Uniunea Europeană;
USD – dolar SUA;
T4-2007 – trimestrul al patrulea al anului 2007.

METODOLOGIE

Rapoartele din seria Euromonitor au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova. Trimestrial sînt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

În anul 2008, Euromonitoarele apar cu suportul Fundației Soros-Moldova, în cadrul proiectului „*Relațiile Moldova-UE - Îmbunătățirea Informării și Dezbaterei Publice asupra Principalelor Evoluții*”. Metodologia de monitorizare nu a suferit schimbări esențiale comparativ cu edițiile anterioare ale Euromonitorului, care au reflectat evoluțiile din 2005-2007.

Domeniile principale în care este evaluat progresul implementării Planului de Acțiuni sînt:

1. Dialog politic și instituții democratice;
2. Consolidarea capacității administrative;
3. Conflictul transnistrean;
4. Justiția;
5. Dezvoltare și reforme economice;
6. Comerțul internațional;
7. Climatul de afaceri;
8. Frontieră, migrație și traficul de ființe umane.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, în opinia lor, progrese și probleme. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din ultimele două luni de implementare ale PAUERM (ianuarie-februarie 2008), factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (neterminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

Dialog politic și instituții democratice

Dialogul politic UE-Moldova a continuat în ianuarie-februarie 2008 să fie într-o dinamică pozitivă. Principalele progrese în relațiile dintre părți le-au reprezentat decizia Consiliului UE de a da curs propunerii Comisiei Europene privind acordarea PCA Moldovei și stabilirea de către autoritățile moldovene a priorităților pentru 2008 în procesul integrării europene. Totodată, în perioadă menționată înalți oficiali moldoveni și europeni au întreprins vizite oficiale reciproce, precum și au avut loc reuniunile Troicii COPS UE-Moldova și a Subcomitetului de Cooperare UE-Moldova nr. 2. De asemenea, Consiliul pentru Afaceri Generale a adoptat concluziile sale asupra relațiilor UE cu Republica Moldova.

În domeniul **instituțiilor democratice** principalul progres l-a constituit adoptarea Legii cu privire la întruniri și semnarea a două convenții ale CoE. Printre progresele moderate pot fi numărate aprobarea Legii cu privire la probațiune și elaborarea proiectului Strategiei naționale privind crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea societății civile pe anii 2008-2011. Pe de altă parte, deficiențele importante observate se referă la condamnarea Moldovei în alte 8 cauze de către CEDO, fiind stabilite despăgubiri materiale și morale record, tergiversarea îndeplinirii unor măsuri importante prevăzute de PAUERM și PNADO, și a adoptării mai multor reglementări în domeniu. De asemenea, au fost remarcate cazuri de încălcare a legislației muncii.

Consolidarea capacității administrative

Implementarea reformei *Administrației Publice Centrale* derulează în teamei, prin adoptarea unor acte legislative și normative, dar și la acest capitol (formal, în esență) există restanțe. Reorganizările, reducerile și alte schimbări structurale, deși argumentate prin analiză funcțională, adesea sînt promovate ad-hoc. În domeniul reformei *Administrației Publice Locale* nu se atestă progrese esențiale, s-au păstrat și chiar aprofundat tendințe negative (relațiile conflictuale dintre APL de opoziție și APC). Autoritățile depun eforturi pentru *prevenirea și combaterea corupției*, însă aceste activități nu acoperă în modul necesar și eficient aspectele vizînd *depolitizarea* administrației publice, sporirea *probității și transparenței* guvernării. Combaterea corupției mari, implementarea efectivă a legilor și investigarea cazurilor de corupție rămîn probleme ce provoacă îngrijorări serioase.

Conflictul transnistrean

Inițiativele Președintelui Voronin privind întărirea măsurilor de încredere dintre Chișinău și Tiraspol au creat un pretext favorabil pentru o înțelegere dintre președinții Rusiei și Ucrainei în vederea "intensificării dialogului diplomatic pentru a ajunge la o poziție comună în problema rezolvării diferendului transnistrean" în format "5+2". În acest context, Președintele Voronin a informat opinia publică că a fost elaborat un pachet de documente, care a fost împărtășit cu mediatorii și observatorii, urmînd să stea la baza asigurării soluționării conflictului transnistrean. Pachetul în cauză se referă la: statutul Transnistriei; garanțiile de rigoare; evacuarea armamentului din regiune; retragerea prezenței militare ruse; misiunea civilă de pacificare, însă nu conține prevederi care ar ieși din cadrul Legii privind principiile de baza ale statutului regiunii transnistrene a Republicii Moldova din 22 iulie 2005. În pofida elaborărilor menționate nu au fost înregistrate progrese în procesul de negocieri. Dimpotrivă, au fost sesizate evoluții îngrijorătoare în Zona de securitatea și tentativele liderilor transnistreni de a institui un "minister al teritoriilor" pentru recuperarea localităților despre care el crede ca ar trebuie să se afle sub jurisdicția Transnistriei, dar se află, deocamdată, sub cea a Chișinăului. Pentru a intensifica eforturile de deblocare a procesului de negocieri Președintele în exercițiu al OSCE, Ilkka Kanerva, a decis să-l numească pe diplomatul finlandez, Heikki Talvitie, în calitate de Reprezentant special al OSCE pentru problema transnistreană.

Justiția

Progresele sînt legate de adoptarea legislației privind *căile alternative de soluționare a litigiilor*, și o anumită ameliorare a situației din *instituțiile penitenciare*. Crește *calitatea înfăptuirii justiției*, dar situația în domeniu rămîne la nivel necorespunzător. Deficiențele sînt legate de *finanțarea insuficientă, sporirea încărcăturii de cauze și lipsa de reacție adecvată a autorităților legislative și executive*, precum și de acțiuni ce *restrîng imunitatea judecătorilor*, efectul acestora atingînd și independența magistraților. Ca și anterior, procuratura rămîne o instituție asupra reformării căreia „se lucrează”, dar *efectele reformei nu sînt palpabile*.

Dezvoltare și reforme economice

Evenimentul important din ianuarie-februarie 2008 a fost semnarea Memorandumului de Politici Economice și Financiare cu FMI pentru anul 2008. În conformitate cu acesta Guvernul Republicii Moldova se angajează să mențină stabilitatea macroeconomică prin menținerea deficitului bugetar în limitele a 0,5% din PIB și a inflației în limitele unei singure cifre. Dacă deficitul bugetar pe parcursul ultimilor ani a fost menținut în limitele stabilite, al doilea obiectiv este mai greu de realizat avînd în vedere ritmurile inflaționiste de la început de an. Creșterea globală a prețurilor la produsele alimentare afectează Republica Moldova net importatoare și în primul rînd populația din chintilele inferioare de consum, crescînd probabilitatea de intrare în sărăcie. BNM depune eforturi maxime pentru atingerea obiectivului stabilit, deși unii factori nu pot fi controlați de aceasta. Din anul 2008 aceasta mai dispune de un instrument eficient de sterilizare a lichidității pe piață prin convertirea împrumuturilor de stat în valori mobiliare de stat. Și industria arată ritmuri rapide de creștere. Deși fiind o creștere de revenire, aceasta este semnificativă și pînă la sfîrșit de an ar putea atinge 20%.

Comerțul internațional

Evoluțiile din domeniul comerțului extern din ianuarie-februarie au variat între stagnare și progres. Intrarea în vigoare a Preferințelor Comerciale Autonome poate fi calificată ca progres, însă efectele pozitive vor rămâne serios limitate de progresele lente în implementarea standardelor sanitare și fitosanitare. Comerțul extern al Republicii Moldova rămâne marcat de trendul agravării deficitului comercial, și aceasta în pofida demontării embargoului rusesc asupra importurilor băuturilor alcoolice din Moldova. Dinamica exporturilor băuturilor alcoolice relevă predilecția continuă a producătorilor moldoveni pentru piețele CSI, care dețin peste 2/3 din exporturile moldovenești de vinuri. În perspectiva de scurtă durată, vectorul „estic” în comerțul moldovenesc va prevala ușor asupra celui „vestic” în mare parte din cauza că beneficiile ridicării embargoului „vinicol” și sporirea cererii de consum în CSI vor avea efecte imediate mai pronunțate asupra exporturilor moldovenești decât acordarea Preferințelor Comerciale Autonome.

Climatul de afaceri

La 1 ianuarie 2008 au intrat în vigoare o serie de legi importante pentru îmbunătățirea climatului de afaceri: legea privind principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, legea contabilității, legea privind activitatea de audit, modificările la Codul Fiscal. Totuși, este încă devreme de evaluat impactul acestora. În același timp, pentru funcționarea adecvată a legilor care încă urmează să intre în vigoare este necesar asigurarea schimbului de informații între Biroul Național de Statistică, Inspectoratul Fiscal de Stat și Camera Înregistrării de Stat. În Memorandumul de Politici Economice și Financiare semnat pentru anul 2008 semnat cu FMI, Guvernul își asumă angajamentul de privatizare a două obiective majore: Banca de Economii și Moldtelecom-ul. În cazul S.A. Moldtelecom, o importanță deosebită are modalitatea în care va avea loc privatizarea și care vor fi prioritățile: asigurarea unui mediu concurențial perfect și accesul liber a tuturor operatorilor, sau profitul cât mai mare ce poate fi obținut ca rezultat al privatizării.

Frontieră, migrație și traficul de ființe umane

Evoluțiile sînt legate de sporirea asistenței, a cooperării dintre agenții, continuarea misiunii EUBAM, instruirea angajaților și a altor subiecți vizati, punerea în aplicare a legilor anterior adoptate și promovarea negocierilor de semnarea promovarea noilor acorduri cu UE (vize și readmisie), activizarea măsurilor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. *Deficiențele* constau în tergiversarea adoptării Concepției pazei frontierei de stat și a altor acțiuni anterior planificate, lipsa resurselor statistice actualizate.

1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE

Dialog politic: constatări generale

- Pe 14 ianuarie 2008, Președintele Vladimir Voronin a întreprins o vizită oficială la Bruxelles. Principala întrevvedere a Președintelui moldovean de pe agenda vizitei sale a fost cea cu Președintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso. Acesta a reconfirmat propunerea Comisiei Europene din 5 decembrie 2007, făcută prin intermediul Comunicării *O Politică Europeană de Vecinătate Viguroasă*, de prelungire a termenului de implementare a PAUERM. În pofida realizărilor Moldovei în implementarea PAUERM, subliniate de Barroso la conferința de presă de după întrevvedere sa cu Vladimir Voronin, oficialul european a conchis că PAUERM rămîne valabil ca instrument de cooperare a UE cu Moldova pînă la valorificarea deplină a potențialului acestui document.
-
- La 16 ianuarie, la Bruxelles a avut loc Reuniunea Troicii Comitetului pentru Politică și Securitate (COPS) UE-Moldova. Discuțiile dintre părți au vizat, în general, problematica transnistreană: propunerile Președintelui Voronin de consolidare a încrederii dintre Chișinău și Tiraspol; disponibilitatea UE de a acorda în acest sens Moldovei asistență sub formă de expertiză și sprijin financiar; activitatea EUBAM etc.
-
- La 21 ianuarie, Consiliul UE a dat curs propunerii Comisiei Europene de a acorda Moldovei Preferințe Comerciale Autonome (PCA).
-
- A IV-a Reuniune a Subcomitetului de Cooperare UE-Moldova nr.2 „Economie, Finanțe, Statistică” și-a ținut lucrările pe 23 ianuarie, la Bruxelles. În cadrul reuniunii, a fost evaluată realizarea PAUERM și abordate un șir de chestiuni legate de situația economică din Moldova. Printre subiectele discutate se numără: gestionarea finanțelor publice, reforma regulatorie, Strategia Națională de Dezvoltare pentru anii 2008-2011. În contextul discuțiilor despre reforma regulatorie, reprezentanții UE au atras atenția asupra necesității instituirii unui mecanism transparent de examinare și elaborare a actelor normative în domeniul reglementării activității de întreprinzător.
-
- În cadrul întâlnirii, din 25 ianuarie, cu reprezentanții corpului diplomatic acreditat în Moldova Președintele Vladimir Voronin a declarat că **perfecționarea justiției, consolidarea drepturilor omului și a garanțiilor sociale** urmează a fi prioritățile Moldovei în 2008 în procesul integrării europene. Totodată, în cadrul unei reuniuni similare convocate de ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Andrei Stratan, acesta a subliniat că printre prioritățile Moldovei în dialogul său cu UE din 2008 se numără: **realizarea deplină a PAUERM; demararea negocierilor asupra unui nou document de cooperare cu UE; implementarea acordurilor de facilitare a eliberării vizelor și de readmisie, precum și valorificarea PCA.** Aceste priorități au fost confirmate, în mare parte, și de Comisia Națională pentru Integrare Europeană (CNIE), în ședința sa din 25 ianuarie. Pe lîngă prioritățile sus-menționate, CNIE a adăugat: **diversificarea dialogului politic cu UE; dezvoltarea cooperării în domeniile justiției, comerțului, migrației; participarea la programele comunitare; armonizarea legislației; atragerea altor state europene în activitatea Centrului Comun de Vize (CCV).**
-
- Între 14-15 februarie 2008, în Chișinău s-a aflat într-o vizită oficială Benita Ferrero Waldner, Comisar European pentru Relații Externe și Politica Europeană de Vecinătate. În Chișinău, oficialul european s-a întâlnit cu mai mulți demnitari moldoveni și a avut o vizită la Universitatea de Stat din Moldova (USM), unde a ținut un discurs în fața studenților și corpului profesoral. În discuțiile cu majoritatea oficialilor moldoveni, Benita Ferrero Waldner a reafirmat că posibilitatea încheierii unui nou acord cu Moldova va fi examinată de UE doar „după implementarea completă” a PAUERM. În cadrul întrevederilor cu oficialii moldoveni, Benita Ferrero Waldner a lăudat autoritățile pentru succesele obținute în realizarea PAUERM, dar a atras atenția și asupra domeniilor problematice în care este nevoie de eforturi suplimentare.
-
- La 18 februarie 2008, Consiliul pentru Afaceri Generale a adoptat concluziile sale asupra relațiilor UE cu Republica Moldova¹. Consiliul a notat dinamica pozitivă în relațiile UE-Moldova din ultimele 12 luni, a subliniat necesitatea eforturilor UE de a contribui la soluționarea conflictului transnistrean și a salutat alinierea activă a Republicii Moldova la declarațiile UE în domeniul Politicii Europene și de Securitate Comună (PESC). Consiliul a mai salutat progresul Moldovei în implementarea PAUERM pe parcursul ultimilor trei ani. Totodată, Consiliul a subliniat necesitatea unor eforturi continue din partea Moldovei pentru consolidarea democrației, statului de drept, respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv libertatea mass-media, *inter alia* în perspectiva alegerilor parlamentare; pentru fortificarea luptei împotriva corupției; precum și în vederea îmbunătățirii climatului investițional, în particular a transparenței și predictibilității cadrului regulatoriu. Consiliul UE a reiterat că în lumina progresului Moldovei în implementarea PAUERM, UE este gata să înceapă reflecțiile asupra unui nou acord cu Moldova, care să fie mai profund decît APC.

¹ Consiliul UE (2008), *Council Conclusions on relations with the Republic of Moldova*, 2850th General Affairs Council meeting, Brussels, 18 februarie, <http://www.delmda.cec.eu.int/whatsnew/pdf/080218%20Council%20Conclusions%20on%20Moldova.pdf>.

Drepturile omului

Evoluții:

Pe 22 februarie, Parlamentul a aprobat **Legea cu privire la întruniri (obiectivul (10) al PAUERM)²**. Potrivit noii legi, organizatorii vor trebui doar să informeze administrația publică locală despre locul și timpul desfășurării întrunirii, iar autoritățile publice locale nu vor avea dreptul de a decide asupra oportunității de desfășurare a întrunirilor, posedând doar dreptul de a recomanda modificarea locului sau timpului întrunirii, însă decizia finală o vor lua organizatorii. Sînt păstrate posibilități de limitare a unor întruniri doar în scopul apărării unor interese generale și comune ale societății.

Deficiențe și probleme:

- În ianuarie-februarie 2008, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a pronunțat 8 hotărâri împotriva Moldovei, în cauzele: *Bulava c. Moldovei*, *Ceachir c. Moldovei*, *Rusu c. Moldovei*, *Cravcenca c. Moldovei*, *Bălan c. Moldovei*, *Oferta Plus SRL c. Moldovei*, *Guja c. Moldovei* și *Flux (nr.4) c. Moldovei*³. În aceste cauze Moldova a fost condamnată pentru încălcarea drepturilor la un proces echitabil, la un recurs efectiv, la protecția proprietății și la libertatea de exprimare. Suma despăgubirilor pe care Moldova va trebui să le plătească doar în cauza *Oferta Plus SRL c. Moldovei* este de 2 535 104 euro sau ~ 41 322 195 lei, fiind mai mare decît cea plătită de Moldova în toate cauzele precedente în care aceasta a fost condamnată de CEDO (~ 1,98 mln euro sau 32,64 mln lei). Suma despăgubirilor pe care Moldova va trebui să le plătească în toate aceste 8 cazuri sus-menționate este de 2 608 791 euro (~ 42,54 mln lei). Pînă în februarie 2008, CEDO a condamnat Moldova în 113 de cauze⁴.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții:

- În februarie a fost aprobată Legea cu privire la probațiune. Aceasta asigură bazele legislative pentru funcționarea serviciului de probațiune și pentru facilitarea reintegrării în societate a persoanelor eliberate din detenție.

Deficiențe și probleme:

- Obligațiile privind instituirea unui sistem unitar și eficient de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție nu au fost onorate plenar (Cap. 14 al PNADO⁵; obiectivul (4) al PAUERM)**. Potrivit Departamentului Instituției Penitenciare (DIP), doar 40 la sută din numărul total al persoanelor eliberate din detenție reușesc să se încadreze în cîmpul muncii, iar o mare parte dintre ei se reîntorc în închisori.
- Izolatoarele de detenție provizorie (IDP) nu au fost transferate din jurisdicția MAI în cea a MJ (Cap. 7 al PNADO; obiectivul (4) al PAUERM)⁶**.

Drepturile angajaților

Evoluții:

- În februarie, Guvernul a operat modificări la Codul cu privire la contravențiile administrative, prin care a stabilit sancțiuni mai aspre pentru neplata la timp a salariilor.

Deficiențe și probleme:

- Potrivit Procuraturii Generale (PG), Inspecția Muncii nu asigură suficient respectarea legislației muncii. Aceasta rezultă din numărul mare de petiții privind încălcarea drepturilor la muncă și protecția muncii, adresate PG și altor autorități competente, precum și din numărul mare de litigii de muncă soluționate de instanțele de judecată. PG a constatat existența cazurilor de angajare fără încheierea contractelor de muncă, că angajatorii nu respectă normele și regulile de protecție a muncii, ignoră cerințele de securitate a muncii, ceea ce face ca numărul accidentelor de muncă să fie înalt. Potrivit PG, cele mai multe accidente de muncă au loc la întreprinderile din domeniile construcțiilor, serviciilor sociale, agriculturii și transporturilor.

² HG nr. 113 din 03.02.2007 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a PAUERM a prevăzut adoptarea Legii cu privire la întruniri în T4-2007.

³ www.lhr.md.

⁴ Suma despăgubirilor pentru toate cauzele ~ 4,54 mln euro sau 74,34 mln lei.

⁵ Activitatea a fost prevăzută de PNADO pentru anul 2004.

⁶ HG nr.113 din 03.02.2007 a prevăzut transferul IDP din jurisdicția MAI în cea a MJ în 2007.

Drepturile copilului

Evoluții:

- În februarie Ministerul Educației și Tineretului (MET) a lansat proiectul cu genericul „Școala – mediu fără violență”, ca răspuns la rezultatele a două studii efectuate de UNICEF, care au arătat că 34 la sută dintre elevii chestionați au fost agresați verbal de către profesori, iar 13 la sută – abuzați fizic. În cadrul proiectului pedagogi și elevele din instituțiile de învățământ preuniversitar din Moldova urmează să beneficieze de suport informativ și training-uri dedicate non-violenței.
- La 22 februarie, a intrat în vigoare o hotărâre a Guvernului prin care alocația zilnică de la stat pentru alimentația elevilor din internate, casele de copii și școlile de meserii pentru invalizi a crescut cu 1-3 lei, pînă la 20 de lei.

Deficiențe și probleme:

- Copiii ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare rămîn în continuare fără o atenție cuvenită din partea statului.

Asigurarea drepturilor la asociere

Evoluții:

- A fost promulgată Legea nr. 294-XVI din 21.12.07 privind partidele politice.
- Partidul Democrat din Moldova (PDM) și Partidul Social-Liberal (PSL) au fuzionat în februarie în baza juridică a primului.

Deficiențe și probleme:

- Liderului Partidului Popular Republican (PPR), Nicolae Andronic, i-a fost intentat un nou dosar penal, fiind acuzat de depășirea atribuțiilor de serviciu în perioada în care era prim-vicepremier la sfîrșitul anilor 1990. Andronic pretinde că intentarea dosarului în cauză ar avea motivații politice⁷.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Evoluții:

- În ianuarie 2008, Moldova a semnat două convenții ale Consiliului Europei (CoE): Convenția privind coproducția cinematografică și Convenția-cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate.
- În urma semnării, în decembrie 2007, a Programelor comune de cooperare între CoE și UE pentru țările din Caucazul de Sud, Ucraina și Moldova pentru anii 2008-2009, la începutul lunii februarie, la Strasbourg, a avut loc o reuniune de planificare a activităților din cadrul acestor programe. În contextul discuțiilor asupra programelor menționate, viceministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene Valeriu Ostalep a informat că printre direcțiile prioritare de cooperare a Moldovei cu CoE se numără asigurarea alegerilor libere și corecte, libertății expresiei și mass-media; dezvoltarea parteneriatului cu societatea civilă; promovarea unor mecanisme non-judiciare de ocrotire a drepturilor omului; asigurarea și valorificarea drepturilor minorității rome.

Deficiențe și probleme:

- Moldova continuă să aibă un șir de restanțe în realizarea Programul calendaristic al acțiunilor legislative asumate în conformitate cu angajamentele statelor membre ale CoE. Printre acestea se numără **neadoptarea unei legi noi cu privire la statutul mun. Chișinău și a Codului de legi ale educației**. De asemenea, nu au fost investigate „motivele cazurilor de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național și local”, și nu a fost „condamnat principiul destituirii primarului de Comrat de către Adunarea Populară a Găgăuziei”⁸.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții:

- A fost elaborat proiectul Strategiei naționale privind crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea societății civile pe anii 2008-2011. Acesta prevede constituirea unui Consiliu Consultativ pentru dezvoltarea societății civile pe lîngă Primul-ministru, care ar include, cel puțin, trei pătrimi din membrii săi din mediul societății civile. De asemenea, proiectul prevede instituirea unui Fond Național prin care statul va finanța inițiative, proiecte și programe ale societății civile. Dacă proiectul va prinde viață și va fi realizat cu eficiență, se va face un pas important pentru configurarea unui parteneriat reciproc avantajos dintre stat și societatea civilă.

⁷ Anterior și pe numele altor lideri de partide din opoziție au fost deschise dosare penale. Aceștia de asemenea au invocat motivații politice ale urmăririlor penale în cazul lor. În urma proceselor judiciare, vinovăția acestora nu a putut fi dovedită (cazul Urechean, Mușuc).

⁸ HP nr. 284-XVI din 11.11.2005 cu privire la aprobarea Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei.

Deficiențe și probleme:

- Deși dialogul autorităților cu societatea civilă a fost într-o dinamică pozitivă în 2007, acesta lasă încă de dorit. Pe de o parte, majoritatea autorităților publice manifestă încă o doză de formalism sau ignoranță în implicarea ONG-urilor în procesul de promovare a politicilor publice, iar, pe de altă parte, există puține ONG-uri cu potențial care ar fi în măsură să aducă valoare adăugată acestui proces.

Libertatea mass-media și accesul la informație**Evoluții:**

- Evoluții importante nu au fost remarcate.

Deficiențe și probleme:

- **Obiectivul (9) al PAUERM nu a fost îndeplinit în totalitate.** Acesta prevede ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte și obiective aplicate egal pentru toată mass-media;
- Mai multe organizații de profil și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu intentarea unui dosar penal directorului publicației „Timpul de dimineață”, care, potrivit Procuraturii, ar fi făcut în cadrul unui miting „îndemnuri îndreptate spre ațîțarea vrajbei și dezbinării naționale”. În declarațiile date publicității de aceste organizații se arată că intentarea dosarului are la bază o interpretare îngustă și că ar contraveni angajamentelor prin care Moldova s-a angajat să respecte libertatea de expresie⁹;
- Potrivit unui fost membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA), Constantin Rotaru, în cadrul instituției din care a făcut parte au apărut tendințe de politizare. Retragerea licenței pentru emisia TVR1 ar fi în opinia lui Rotaru explicată de aceste tendințe;
- În februarie, reprezentanți ai Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC) au efectuat un control financiar la postul de radio „Vocea Basarabiei”, control care ar fi urmărit, potrivit conducerii postului, verificarea corectitudinii gestionării resurselor obținute în cadrul unor proiecte sprijinite de Guvernul României. Verificarea a urmat deschiderii unei cauze penale, pe motiv că în cadrul emisiunii „Forum” s-au făcut îndemnuri „de răsturnare sau schimbare prin violență a orînduirii constituționale”. Reprezentanții instituției vizate au calificat acțiunile CCCEC drept intimidare¹⁰.

⁹ Declarațiile PEN Clubului din RM, API și CIJ, UJM, <http://www.azi.md/news?ID=48100>.

¹⁰ Articolul "CCCEC a descins la "Vocea Basarabiei"", publicația „Timpul”, nr. 817, 27 februarie 2008.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori / Domenii	Evoluții / involuții ianuarie-februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului ianuarie-februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Drepturile omului / Asigurarea drepturilor la asociere	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptarea Legii cu privire la întruniri; • • Condamnarea Moldovei de către CEDO în alte 8 cauze; • Continuă să nu fie realizate plenar sarcini importante prevăzute de Cap. 7 și 14 ale PNADO și, implicit, de obiectivul (4) al PAUERM 	<ul style="list-style-type: none"> • Perfecționarea legislației în domeniu • Cheltuirea mijloacelor publice pentru compensarea daunelor materiale și morale ale reclamantilor; subminarea credibilității sistemului judiciar național; prejudicii de imagine ale RM; • Un număr mare de persoane eliberate din detenție nu reușesc să-și găsească un loc de muncă și să se reintegreze în societate; continuă să se întâlnească cazuri de aplicare a tratamentului inuman față de persoane aflate în IDP 	<ul style="list-style-type: none"> • Obligațiile asumate de RM prin semnarea PAUERM; recomandările / asistența unor organizații internaționale și naționale de profil • • Eficiența redusă a mecanismului responsabilității individuale a persoanelor culpabile de condamnarea Moldovei; calitatea și profesionalismul scăzute ale unor decizii judecătorești / judecători; • Interesul scăzut al factorilor de decizie; lipsa unor resurse bugetare suficiente 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM • Stenogramele ședințelor Parlamentului • Hotărârile CEDO • www.lhr.md • PNADO • Mass-media
	<ul style="list-style-type: none"> • Fuzionarea PDM și PSL; 	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea noii formațiuni; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultatele alegerilor locale; apropierea campaniei pentru alegerile parlamentare din 2009; • 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • www.pdm.md • www.parties.e-democracy.md • Mass-media • Estimările autorilor
Recomandările CoE / Executarea deciziilor CEDO	<ul style="list-style-type: none"> • Semnarea Convenției privind coproducția cinematografică și Convenției-cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate • Continuă să nu fie adoptate Legea cu privire la statutul mun. Chișinău și Codul de legi ale educației 	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea cadrului de reglementare în domeniu • În lipsa unei Legi cu privire la mun. Chișinău, au apărut dispute dintre reprezentanți ai administrației centrale și celei municipale; tergiversarea onorării obligațiilor față de CoE 	<ul style="list-style-type: none"> • Voința autorităților; obligațiile asumate de RM față de CoE • Capacitățile administrative reduse 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Stenogramele ședințelor Parlamentului • www.parlament.md • Mass-media • Estimările autorilor
Cooperarea cu societatea civilă	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea proiectului Strategiei naționale privind crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea societății civile pe anii 2008-2011 	<ul style="list-style-type: none"> • Prefigurarea unui cadru nou de dezbateri pe marginea dezvoltării unui parteneriat durabil stat-ONG 	<ul style="list-style-type: none"> • Activismul conducerii Parlamentului; solicitările ONG-urilor; recomandările organizațiilor internaționale 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Serviciile oficiale de presă • Mass-media
Libertatea mass-media / Accesul la informație	<ul style="list-style-type: none"> • Obiectivul (9) al PAUERM a rămas nerealizat în totalitate • Declanșarea urmăririi penale pe numele directorului ziarului „Timpul de dimineață” 	<ul style="list-style-type: none"> • Tergiversarea onorării obligațiilor asumate o dată cu semnarea PAUERM • Atragerea protestului unor organizații importante de media 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa voinței politice; lipsa mecanismelor și infrastructurii instituționale necesare pentru gestionarea unor programe, proiecte prin care să fie sprijinite mijloacele de informare în masă; insuficiența resurselor bugetare • Interpretarea îngustă, în opinia mai multor organizații de presă și pentru ocrotirea drepturilor omului, a unor declarații ale formatorilor de opinie; 	- 0,5	<ul style="list-style-type: none"> • PAUERM • Declarațiile, comunicatele și apelurile organizațiilor de profil • Mass-media • Estimările autorilor

2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluții:

Reforma Administrației Publice centrale (APC):

- Sînt adoptate mai multe *acte legislative și normative relevante*: - Codul de conduită a funcționarului public (Legea nr.25/2008); - Legea cu privire la conflictul de interese (adoptată la 15.02.2008); - Planul de acțiuni privind realizarea Strategiei de reformă a APC în anul 2008 (HG nr.59/2008); - Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 (HG nr.191/2008); - Planul național de armonizare a legislației pentru anul 2008 (HG nr.76/2008); - Planul de acțiuni privind implementarea Concepției optimizării numărului angajaților din sectorul bugetar în anii 2008-2010 (HG nr.239/2008); - Metodologia de elaborare a planurilor de dezvoltare instituțională a autorităților APC (Nr.2-d/2008).
- Guvernul a aprobat *comanda de stat pentru anul 2008* referitor la perfecționarea profesională a personalului din administrația publică în Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova (HG nr.133/2008), peste 1000 de funcționari din autoritățile centrale și locale urmează să fie instruiți în probleme de: management, audit intern, secretariat, etică și comunicare dezvoltare comunitară, activitatea administrativ-financiară etc.
- Este aprobat regulamentul *Direcției de analiză a coordonării politicilor* din cadrul Aparatului Guvernului, care asigură coordonarea activității de elaborare, coordonare, implementare, monitorizare și evaluare a documentelor de politici de către autoritățile administrației publice centrale și organizează procesul de implementare a reformei APC.
- Pe 16.01.2008 a avut loc ședința Comitetului Consultativ de supraveghere a reformei APC, care a discutat rezultatele reformei APC în anul 2007 și acțiunile ce urmează să fie realizate în 2008, pe parcursul căruia reforma APC va asigura perfecționarea procesului decizional, inclusiv a planificării strategice, în contextul delimitării funcțiilor între ministere și alte autorități publice centrale și modernizării procedurilor de acordare a serviciilor publice cetățenilor și agenților economici.
- Prin HG nr.74/2008 este aprobată *Strategia de dezvoltare a controlului financiar public intern*, menită să contribuie la îmbunătățirea gestionării finanțelor publice, conform pct.(42) al PAUEM.

Reforma Administrației Publice locale (APL)

- Deși cu întârziere, Guvernul a aprobat totuși câteva acte menite să *pună în aplicare legile adoptate anterior* în domeniul APL: - Hotărîrea cu privire la măsurile de realizare a Legii privind dezvoltarea regională în Republica Moldova (HG nr.127/08.02.2008), prin care se creează Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, Fondul național pentru dezvoltarea regională, în gestiunea Ministerului Administrației Publice Locale (MAPL) și agențiile de Dezvoltare Regională (Nord, Centru și Sud), în calitate de instituție publică cu personalitate juridică, subordonată Ministerului Administrației Publice Locale; - Hotărîrea cu privire la aprobarea componenței nominale și a Regulamentului Comisiei paritare pentru descentralizare administrativă (HG nr.93/04.02.2008);
- Ministerul Administrației Publice Locale a prezentat spre consultare autorităților municipale proiectul noii legi *privind statutul municipiului Chișinău*¹¹, care va reglementa raporturile dintre autoritățile municipiului, structura și competențele Consiliului municipal și Primăriei, modul de adoptare a deciziilor etc.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale (TI)

- Guvernul a decis crearea (în baza unei structuri a Academiei de Științe), a Întreprinderii de stat "*Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale*", în scopul asigurării activității de cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic în domeniul tehnologiilor informaționale (HG nr.180/2008);
- Pe 24.01.2008, la ședința comună a colegiilor Serviciului de Informații și Securitate (SIS) și Ministerului Dezvoltării Informaționale (MDI) a fost examinată problema *asigurării securității informaționale*;
- Conform datelor autorității de reglementare în domeniu, pe parcursul anului 2007¹²: a crescut numărul prestatorilor de servicii de telecomunicații și informatică (pînă la 1.214 unități, în creștere cu 261 unități); numărul abonaților la Internet s-a majorat considerabil, datorită conectărilor prin telefonie mobilă (circa 730 mii abonați, dintre care 674,8 mii - utilizatori ai serviciilor de Internet mobil); numărul conexiunilor la Internet în bandă largă a crescut cu 116,4% și a depășit nivelul de 47,1 mii, dar rămîne foarte mică - 1,38% la 1100 de locuitori (în UE rata este de circa 20%); cifra de afaceri a înregistrat circa 226mln. Lei, sau cu 17% mai mult decît în 2006.

Deficiențe și probleme:

- *Întîrzie realizarea* deplină a acțiunilor de implementare a Strategiei de reformă a APC (planul aprobat prin HG nr.54/2007): pct.1 secț.3); pct.4 secț.2); pct.5 secț.4); pct.6; pct.7; pct.8 secț.1); pct.12; pct.13 secț.3); la ședința Comitetului consultativ de supraveghere a reformei APC s-a menționat că este necesară mai multă insistență în implementarea reformei, aceasta urmînd a fi accelerată;
- *Implementarea practică și calificată a legislației rămîne o problemă* dintre cele mai dificile, iar sistemul bazat pe „verticala puterii” împiedică realizarea reformelor reale și eficiente¹³;

¹¹ Adoptarea statutului conform cu Carta Europeană pentru autogovernarea locală constituie una din restanțele Republicii Moldova față de Consiliul European, măsurile în domeniu trebuiau finalizate încă în pentru vara anului 2006 (HP Nr.284/2005, pct.5).

¹² Conform datelor ANRTI, www.anrti.md;

¹³ A se vedea și interviul acordat Agenției Infotag de către Andrei Popov, director APE.

- Unele reglementări promovate în cadrul Reformei APC au determinat reacții critice, pe motivul *imperfecțiunii normelor și limitării unor aspecte* vizînd transparența, accesul la informații, deficiențe de stabilire a răspunderii¹⁴;
- Hotărîri de reorganizare anterior aprobate, *sînt abrogate sau reformulate*, la propunerea autorităților ce erau obligate să execute reorganizarea¹⁵;
- Adunările reprezentative ale așezîrilor locale *sînt boicotate și ignorate* de autoritățile centrale¹⁶; primarii acuză lipsa autonomiei locale reale¹⁷; Aleși locali continuă să declare că sînt persecutați și intimidați pe nedrept de autoritățile centrale sau regionale controlate de partidul de guvernămînt¹⁸; În cadrul unor autorități ale APL se atestă cazuri de abuzuri, incompetență și încălcare a legislației¹⁹; instanțele de judecată admit un număr considerabil de acțiuni în contencios administrativ (62,8% acțiuni admise)²⁰;
- Continuă alocarea de mijloace financiare pentru scopuri neprioritare: HG nr.209/2008 (580 mii lei pentru ceremonia de inaugurare "Anul Tineretului"); HG nr.193/2008 (4 milioane lei pentru subvenționare netransparentă a cheltuielilor de însămîntare a terenurilor agricole); HG nr.188/2008 (300 mii lei pentru ajutor financiar unic Organizației Veteranilor din Republica Moldova); HG nr.130/2008 (61300 lei, 75598 lei, 3000 lei pentru recepții și ceremonii organizate de președintele RM); HG nr.113/2008 (320 mii lei pentru un autoturism destinat Camerei de Licențiere); HG nr. 92/2008 (2,731 milioane lei pentru reconstrucția încăperilor de serviciu); HG nr.64/2008 (298 mii lei pentru finanțarea lucrărilor de confecționare a simbolurilor și diplomelor Premiului de stat pentru realizări în domeniul calității pentru anul 2007 și ceremonia de decernare); HG nr.31/2008 (441.229 lei pentru publicarea tratatelor internaționale intrate în vigoare în anii 2005-2007);
- Întîrzie realizarea unor acțiuni din Strategia Națională "Moldova electronică" în anul 2007 (HG nr.606 din 01.06.2007); Republica Moldova este calificată drept țară cu rată foarte ridicată a pirateriei software²¹; sectorul tehnologiilor informaționale are nevoie de suport considerabil din partea autorităților²².

Depolitizarea administrației publice

Deficiențe și probleme:

Principiul depolitizării administrației publice nu este promovat în actele legislative, atitudinea majorității guvernante față de celelalte partide rămîne ostilă.

În primele două luni ale anului au fost înregistrate mai multe cazuri de implicare politică în activitatea administrației publice locale, a unor autorități administrative independente, precum și încercări de influențare sau boicotare a deciziilor autorităților locale de către autoritățile centrale și exponenții acestora: - autoritățile centrale intenționează să desproprietărească autoritățile municipale, fără acordul acestora²³; - conflicte și altercații dintre reprezentanții Comisariatului general de poliție al mun.Chișinău și Primăria municipiului²⁴; - comisarul de poliție din raionul Cimișlia este admonestat pentru colaborare cu APL ce reprezintă alt partid²⁵; - un membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului și-a dat demisia motivînd că în cadrul instituției au apărut interese politice²⁶; Primarul general al mun.Chișinău este acuzat că promovează politică de personal bazată pe criterii politice²⁷.

Interferența intereselor administrative și economice

Evoluții:

Sînt adoptate cîteva acte normative relevante:

- Regulamentului privind vînzarea acțiunilor proprietate publică la Bursa de Valori (HG nr.145/2008), adoptat pentru asigurarea implementării Legii privind administrarea și deținerea proprietății publice;
- Strategia de dezvoltare a controlului financiar public intern;
- A crescut indicele încrederii în comerț și optimismul agenților economici²⁸.

¹⁴ Raport de expertiză la proiectul Legii cu privire la Codul de conduită a funcționarului public, www.capc.md.

¹⁵ HG nr.248/2008, prin care se abrogă HG nr.722/2006 (despre reorganizarea Serviciului Pază de Stat al MAI în întreprindere de stat; HG nr.153/2008 privind dizolvarea „AMTAI” și HG nr.539/2008 privind crearea „ANTA”.

¹⁶ Autoritățile centrale au boicotat Adunarea generală a primarilor, convocată la 03.02.2008 de către Liga Națională a Asociațiilor de Primari (LNAP).

¹⁷ Comunicatul Agenției Info-Prim Neo (IPN), 06.02.2008; reportaj realizat de postul TV7, 06.02.2008; Articolul „Primarii vor cooperare și solidaritate”, Publicația Timpul, 13.02.2008.

¹⁸ Interviu Primarului general al mun.Chișinău, Publicația Jurnal de Chișinău, 15.02.2007; Interviu lui Mihai Roșcovan, fost consilier municipal, Agenția IPN, 28.01.2008. Articolul „Talmaza, satul vînat de cercurile de interese”, Ziarul Flux, Nr.200826 din 15.02.2008.

¹⁹ Interviu șefei Departamentului juridic al Cartelului Tărănesc „Sfîntul Gheorghe”, Publicația Flux, 15.02.2008

²⁰ Informația privind activitatea instanțelor judecătorești în anul 2007.

²¹ În 2007 Moldova a fost inclusă pe locul doi în clasamentul țărilor ce utilizează softuri pirat.

²² A se vedea și interviul acordat de managerul companiei „Endava”, publicația Flux, 28.01.2008.

²³ Președintele RM a cerut Ministerului Culturii și Turismului să pregătească un proiect de lege care să prevadă trecerea Centrului de creație „Satul Moldovenesc-Buciumul” în proprietatea statului, indiferent dacă administrația locală, proprietarul obiectivului, dorește sau nu acest lucru, Comunicatul Agenției IPN, 25.01.2008.

²⁴ Mai multe indicații ale Primarului general sînt ignorate de poliție, vice-comisarul municipal face declarații prin care demonstrează desconsiderație la adresa autorităților municipale ș.a.

²⁵ Publicația „Alianța”, 25.01.2008.

²⁶ DI Constantin Rotaru și-a dat demisia din funcția de membru al CCA și susține că în cadrul acestei instituții există interese politice (Comunicatul Agenției IPN, 04.02.2008).

²⁷ Declarațiile consilierului AMN, Oleg Cernei, la Consiliului Municipal Chișinău (CMC) din 21.02.2008.

²⁸ Studiul „Indicele încrederii comerțului”, efectuat de IDIS „Viitorul”.

Deficiențe și probleme:

- Instituții internaționale cu renume califică Republica Moldova drept stat cu libertate economică scăzută²⁹, cu indice de „stat slab”³⁰; reprezentanți ai instituțiilor comunitare consideră că lipsește voință politică de a reforma economia RM³¹;
- Guvernul a înăspriț condițiile de import a mărfurilor de către persoanele fizice, aprobând o listă largă de mărfuri importate de către persoanele fizice, prețurile cărora intenționează să le monitorizeze în circulația pe piața internă³²;
- S-a decis crearea unei rețele de farmacii raionale (HG nr.103/2008), fără ca societatea economică creată să dispună de spații și bunuri corespunzătoare, acestea urmând a fi „preluate” de la APL³³;
- Rapoartele Curții de Conturi constată multiple neajunsuri în administrarea finanțelor și a proprietății de stat, stabilesc că autoritățile publice abilitate nu au monitorizat pe deplin respectarea de către cumpărători a obligațiilor prevăzute în contractele de vânzare-cumpărare a patrimoniului public și au admis lacune la exercitarea controlului asupra îndeplinirii clauzelor contractuale asumate, fără aplicarea măsurilor necesare întru executarea acestor obligațiuni sau rezilierea contractelor³⁴;
- Conflictul dintre autorități și deținătorii patentelor de întreprinzător a derulat cu diverse intensificări, au fost inițiate proteste pentru a determina Guvernul să revizuiască deciziile anterioare;
- Implementarea pachetului de modificări „ghilotina 2” a fost târăgănată, Președintele RM nu a promulgat Legea ce trebuia să intre în vigoare la 1 ianuarie 2009;
- Publicații de presă dezvăluie implicarea întreprinderilor și instituțiilor de stat în tranzacții dubioase cu rezervele de grâu³⁵.

Stabilitatea politicii de guvernare**Evoluții:**

- Este aprobat Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare (HG nr.191/2008), care include circa 160 de acțiuni ce urmează a fi realizate în anii 2008-2011;
- La începutul anului 2008, persoane fizice și juridice (25 de unități) au legalizat capitaluri sub formă de bani, active materiale și valori mobiliare în valoare de peste 100 milioane de lei³⁶.

Deficiențe și probleme:

- Numărul salariaților și al populației economic active a scăzut, în mare parte din cauza secetei din 2007³⁷;
- Conform unor studii despre situația demografică efectuate de UNFPA, Moldova se poate confrunta cu o criză serioasă, populația scăzând drastic, în cazul menținerii actualelor tendințe demografice³⁸;
- Datoriile agenților economici față de bugetul public în anul 2007 au constituit peste 460 milioane de lei³⁹, situație care denotă și efecte negative ale amnistie fiscale desfășurate de autorități;
- Situația deținătorilor de terenuri în zona construcției liniei de cale ferată Cahul-Giurgiulești rămâne complicată, localnicii și autoritățile APL din regiune sînt nemulțumiți de acțiunile autorităților centrale.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției**Evoluții:**

Conform unei dispoziții a Prim-ministrului (Nr.2-d/2008), autoritățile APC urmează să elaboreze planuri de dezvoltare instituțională, care ar contribui și la sporirea transparenței activității lor;

- Cîțiva demnitari publici și-au publicat declarațiile de avere în Internet⁴⁰, însă numărul acestora este foarte mic;
- Sînt lansate noi proiecte de monitorizare a activităților de combatere a corupției⁴¹. Alianța Anticorupție este implicată în elaborarea unor strategii și desfășurarea acțiunilor din diverse domenii⁴²; sînt lansate proiecte de instruire și asistență specializată a mass-media⁴³;

²⁹ Moldova a coborît opt trepte în rating-ul indicatorilor de libertate economică și deține locul al 89-lea între 157 de țări, conform clasamentului "Heritage" și "Wall Street Journal", <http://www.heritage.org/Index/>.

³⁰ „Index of state weakness in the developing world”, The Brookings Institution, www.brookings.edu.

³¹ Interviu pentru „NewsIn” a Jan Marinus Wiersma, Vicepreședintele grupului socialist din Parlamentul European, membru al Comitetului de cooperare UE-Moldova;

³² HG nr.242 din 03.03.2008.

³³ Hotărîrea „propune autorităților administrației publice locale să transmită în proprietatea publică a statului spațiile ocupate de farmaciile centrelor medicilor de familie (fostele secții ale farmaciilor spitalicești raionale) și bunurile acestor farmacii, cu transmiterea ulterioară în gestiunea economică a S.A. „Sanfarm-Prim”.

³⁴ Hotărîrea Curții de Conturi nr.2/14.02.2008; Hotărîrile nr.5/21.02.2008 și nr.6/28.02 din 2008.

³⁵ Publicația Flux, 25.01.2008, 29.02.2008.

³⁶ Conferința de presă a MEC, 18.01.2008.

³⁷ Datele BNS pentru trimestrul IV al anului 2007.

³⁸ A se vedea și Declarația fracțiunii PPCD la ședința Parlamentului din 28.02.2008.

³⁹ Conform datelor IFPS.

⁴⁰ În cadrul proiectului „Avere la vedere”, www.api.md;

⁴¹ În cadrul Planului Preliminar pe Țară al Corporației „Provocările Mileniului” (PPT) vor fi monitorizate acțiunile anticorupție din sistemul judecătoresc, Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal, MAI, Ministerul Sănătății și CCCEC.

⁴² Monitorizare, consultații juridice, telefoane de încredere, reflectare în mass-media, expertiză, parteneriat ONG- autorități publice etc.

⁴³ Organizația „Juriștii pentru drepturile omului” a lansat proiectul „Asistență juridică gratuită jurnaliștilor de investigație”, www.lhr.md;

- Continuă instruirea funcționarilor, examinarea metodologiei de evaluare a riscului coruptibilității și implementarea planurilor de integritate în cadrul APC⁴⁴;
- CCCCEC este supus unor reforme structurale, în conformitate cu recomandările internaționale⁴⁵;
- Codul cu privire la contravențiile administrative este modificat și completat cu prevederi referitoare la privarea de dreptul de a deține anumite funcții sau de a exercita anumite activități, precum și cu articole noi, privind: Cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere; abuzul de putere sau abuzul de serviciu; excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu; participarea ilegală la activitatea de întreprinzător (Legea nr.14/15.02.2008);
- Sînt puse în aplicare reglementări menite să contribuie la prevenirea și combaterea spălării banilor⁴⁶;
- Organele de drept continuă să descopere noi cazuri de corupție și abuzuri ale funcționarilor⁴⁷;
- Este actualizată componența Grupului de monitorizare a implementării Strategiei Anticorupție (Decretul nr.1537/28.02.2008);
- Este adoptată Legea cu privire la conflictul de interese (15.02.2008); proiectul legii privind prevenirea și combaterea corupției a fost adoptat în prima lectură (21.02.2008) ș. a.

Deficiențe și probleme:

- Accesul la informația de interes public continuă să fie obstrucționat, transparența autorităților nu sporește⁴⁸;
- Nu sînt promovate eficient și prioritar modificări legislative și normative relevante⁴⁹;
- Din cauza imperfecțiunii legii și a neaplicării sancțiunilor adecvate, declarațiile privind veniturile și averile demnitarilor continuă să fie prezentate cu întârziere, incomplet, nu sînt publicate ori sunt date publicității dozat, cu inexactități⁵⁰; cu mici excepții, demnitarii nu au dat curs invitației de a-și publica declarațiile, ignorînd ostentativ propunerea societății civile și a mass-media⁵¹;
- Un raport al Procuraturii Generale atestă multiple încălcări și derogări de la lege în asigurarea dreptului la petiționare, limitarea accesului la informația de interes public prin birocratizarea procedurii de examinare și soluționare a problemelor abordate în sesizările cetățenilor⁵²;
- Neadoptarea cadrului legislativ compromite implementarea Strategiei anticorupție⁵³;
- experți europeni indică asupra faptului că legile anticorupție nu funcționează, iar combaterea corupției trebuie să pornească de la cei nemijlocit responsabili⁵⁴;
- Responsabili din diverse domenii reacționează neadecvat la încercările ONG-urilor de a implementa măsuri menite să prevină și combată corupția⁵⁵;
- Mass-media continuă să publice materiale de investigație și care scot la iveală abuzuri ale reprezentanților autorităților publice⁵⁶, însă reacția organelor de drept abilitate nu este promptă și adecvată;
- „Liniile fierbinți” anticorupție, lansate de autoritățile publice nu sînt funcționale, activitatea acestora nu este sistemică și adecvată cerințelor⁵⁷;
- Experți în materie consideră că pregătirea angajaților organelor care cercetează și documentează cazuri de corupție este insuficientă, se comit erori procedurale, nu se acumulează probe suficiente pentru ca dosarele să reziste în instanțele de judecată⁵⁸;
- Salariile mici ale funcționarilor prezintă în continuare riscuri majore ale coruptibilității⁵⁹.

⁴⁴ Seminare organizate în cadrul Proiectului MOLICO.

⁴⁵ Prin HG 177/2008 este aprobată structura și efectivul-limită ale CCCCEC, care corespund și recomandărilor formulate în cadrul PPT.

⁴⁶ Începînd cu luna februarie, instituțiile financiare și participanții profesioniști la piața financiară au fost obligați de Banca Națională și Comisia Națională a Pieței Financiare să elaboreze planuri proprii de combatere a spălării banilor.

⁴⁷ Cauze penale și flagrante privind: un funcționar al Î.S. "Registru"; trafic de influență în or.Soroca; directorul unei școli profesionale din or.Drochia etc.

⁴⁸ Rapoarte privind accesul la informații de interes public, monitorizarea resurselor web și a publicațiilor mass-media.

⁴⁹ Promovarea legii privind transparența decizională este obstrucționată, noua lege privind combaterea corupției nu este adoptată, întârzie promovarea legislației privind serviciul public.

⁵⁰ A se vedea și articolul „Bufonada declarațiilor de avere”, publicația Obiectiv, 31.01.2008.

⁵¹ A se vedea informația în cadrul campaniei „Avere la vedere”, www.api.md.

⁵² Raportul PG privind gradul de respectare în decursul anului 2007 a dreptului constituțional al cetățenilor de a se adresa autorităților publice și persoanelor cu funcții de răspundere cu petiții, încălcări depistate la ministerele Ecologiei și Resurselor Naturale, Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor, Administrației Publice Locale, Protecției Sociale, Familiei și Copilului.

⁵³ Interviu cu N.Kravchenko, managerul Proiectului MOLICO al CE, și C. Călinescu, expert anticorupție MOLICO;

⁵⁴ Declarația Reprezentantului special al Secretarului General a CE și ale experților CE, în cadrul seminarului "Metodologia de evaluare a riscului coruptibilității și implementarea planurilor de integritate în cadrul autorităților publice centrale", 01.02.2008.

⁵⁵ Reprezentanții Clubului „Tinerii împotriva corupției” din Orhei au fost obstrucționați de conducerea Colegiului de Medicină din Orhei, care a interzis desfășurarea unor activități de informare.

⁵⁶ Articole de investigație și dezvăluiri publicate în ziarele: Timpul, 08.02.2008; Jurnal de Chișinău, 08.02.2008, 29.02.2008; Ziarul de gardă: 24.01.2008, 31.01.2008, 07.02.2008, 14.02.2008. Comunicatul Agenției IPN, despre conflictul de interese dintre S.A. „Moldova-Film” și ministrul Culturii și Turismului, 25.02.2008.

⁵⁷ Articolul „Alo, aici mă pot plînge pe un funcționar corupt?”, publicația „Obiectiv”, www.api.md.

⁵⁸ A se vedea și articolul „De ce nu sînt încarcerate persoanele vinovate de luare sau dare de mită?”, publicația „Obiectiv”, 21.12.2007.

⁵⁹ Expertului CE, Maurizio Varanesse, consideră că Guvernul trebuie să majoreze salariile funcționarilor.

Grila de monitorizare 2. Consolidarea capacității administrative

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului Ianuarie - Februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Reforma administrativă</p> <p>și</p> <p>Eficiența administrativă</p> <p>/</p> <p>Stabilitatea politicii de guvernare</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sînt implementate activități ale reformei APC; Este adoptat Planul pentru realizarea reformei APC în anul 2008 și Planul pentru realizarea SND; Sînt puse în aplicare legi anterior adoptate; Este elaborat un nou proiect de lege privind statutul mun.Chișinău; Se dezvoltă sfera TI, este perfecționat cadrul legislativ în domeniu; APL de opoziție este ignorată sau atacată de autoritățile centrale; Se atestă continuu cazuri de administrare defectuoasă a resurselor publice; Întîrzie acțiuni anterior planificate; Rata pirateriei software s-a redus puțin, dăra rămîne mare; 	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarii devin mai pregătiți; Sînt adoptate noi acte legislative și normative; A crescut numărul conexiunilor la Internet; Sînt create Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, Fondul național pentru dezvoltarea regională, agențiile de Dezvoltare Regională; Este asigurată protecția sistemelor informatice; O serie de măsuri întîrzie, nu au finalitatea necesară, obiectivele stabilite inițial nu sînt atinse; Au crescut datoririile agenților economic față de buget; Situația demografică este agravată; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Activitatea unității de coordonare a reformei APC; Asistența și monitorizarea internațională; Situația social-politică stabilă; Situația externă favorabilă RM; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Lipsa resurselor adecvate; Tergiversarea unor măsuri din planurile de acțiuni; Control parlamentar ineficient; Tratamentul diferențiat al autorităților APL; Lipsa capacităților și experienței în cadrul noilor administrații locale; 	<p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoartele privind reforma APC; Rapoartele privind implementarea planurilor și strategiilor guvernamentale; Evaluări internaționale; Mass-media; Declarații ale formațiunilor politice, ale aleșilor locali; Resurse web;
	<ul style="list-style-type: none"> Sarcinile stabilite în programul de guvernare se realizează; Există creștere economică; Întîrzie implementarea în termen a unor documente de politici și planuri; Continuă legalizarea capitalurilor; Sînt promovate decizii care afectează populația (expropriere pentru construcții strategice); 	<ul style="list-style-type: none"> Se implementează planurile anterioare, sînt elaborate noi documente de politici; Se menține încrederea populației, agenților economici; Promovarea unor proiecte strategice este defectuoasă din lipsa de resurse, birocratie; În evaluările externe, RM rămîne considerată „stat slab”; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> asistența externă; consecvența, analiza implementării unor reforme; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Interesele economice promovate abuziv de autorități; Amnistia fiscală anterior aplicată a redus disciplina contribuabililor; Revizuirea unor decizii anterioare și promovarea unor decizii noi fără luarea în considerație a intereselor particulare; 	<p>0</p>	
<p>Depolitizarea administrației publice</p> <p>/</p> <p>Interferența intereselor economico-administrative și politice</p>	<ul style="list-style-type: none"> Se menține controlul politic central; APC este puternic politizată; În APL se atestă tendințe de politizare; 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul independenței funcționarilor de influența politică este redus; Angajările/concedierile au și caracter politic; Stabilitatea în funcții nu este garantată; Administrațiile conduse de opoziție sînt marginalizate, exponenții continuă să fie intimidați sau ignorați; 	<p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Problema depolitizării nu este abordată conceptual; Interesele partidului politic aflat la guvernare; Nu este adoptată noua lege a serviciului public, principiul depolitizării nu este promovat la nivel central și local; 	<p>-1</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; Declarațiile partidelor politice și ale aleșilor locali; Mass-media; Evaluări independente; Resurse web;
	<ul style="list-style-type: none"> Sunt adoptate acte normative relevante; Sînt înăsprite condițiile de import; Procesul post-privatizare nu a fost monitorizat adecvat; 	<ul style="list-style-type: none"> Este reglementată vînzarea acțiunilor proprietate publică la Bursa de Valori; Legile modificate în procesul „Ghilina 2” nu au intrat în vigoare; Libertatea economică rămîne scăzută; Angajamentele luate la privatizare nu se realizează integral; Reformarea economiei se realizează lent; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Colaborarea autorităților cu reprezentanții business-ului; Reforma regulatorie; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Factorii politici rămîn interesați în derularea afacerilor; Nu este pusă în aplicare Legea despre conflictul de interese; Nu este adoptată Legea privind auditul intern în sectorul public; 	<p>+ 0,5</p>	

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului Ianuarie - Februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției	<ul style="list-style-type: none"> Sînt aprobate reglementări normative; Cîțiva demnitari au publicat declarațiile de venituri și averi; Accesul la informația de interes public și transparența continuă să fie limitată; Mass-media publică materiale de investigație, dar fără urmări; 	<ul style="list-style-type: none"> Se va implementa o nouă Strategie de comunicare în domeniul integrării europene; Se întreprind acțiuni pentru sporirea transparenței web, paginile oficiale încep să fie actualizate și completate, dar insuficient; Angajați în sistemul judiciar sînt instruiți în relații publice, etică judiciară; Informarea se realizează în special, doar „la cerere”; Transparența autorităților centrale și locale nu a crescut; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Implementarea unor proiecte și programe de e-guvernare; Dezvoltarea și dotarea autorităților cu TI; Monitorizarea internă și externă: <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Transparența și cooperarea autorităților cu mass-media rămîne problematică; Accesul la informația cu caracter juridic rămîne dificil (doar prin Internet), costul Monitorului Oficial rămîne exagerat; Promovarea proiectului Legii privind transparența decizională este în continuare obstructionată; Nu se întreprind măsuri eficiente pentru declararea și controlul averilor demnitarilor; 	<p>- 0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoarte ale instituțiilor internaționale; Resursele web; Mass-media;
	<ul style="list-style-type: none"> Se implementează Strategia națională Anticorupție; Este adoptată Legea privind conflictul de interese; Sporește asistența internațională, sînt lansate noi programe anticorupție; Sectorul asociativ devine mai activ; CCCEC este supus reorganizării; Sînt promovate decizii care pot reduce transparența și colaborarea cu publicul; Indicatorii în sfera combaterii corupției rămîn reduși; 	<ul style="list-style-type: none"> Se realizează acțiuni prevăzute pentru implementarea Strategiei, dar se atestă și multiple acțiuni nerealizate; Noile programe contribuie la activizarea acțiunilor în domeniu; ONG-urile participă la monitorizarea programelor anticorupție; Continuă activități de combatere a corupției, funcționari sînt prinși în flagrant; Întârzierea adoptării unor legi denotă voință politică redusă pentru combaterea corupției; „Linii fierbinți” anticorupție funcționează defectuos; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea și asistența internațională; Monitorizarea internă; Activitatea ONG specializate; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tergiversarea unor acțiuni; Lipsa unor cazuri de rezonanță privind persoane afiliate puterii; Nu este asigurată combaterea corupției la nivel înalt; Declarații și informații despre abuzuri și încălcări rămîn fără urmări esențiale; Prezența și implementarea concomitentă a cîtorva programe, cu acțiuni similare ori suprapunerii (IPAP, MOLICO, MCC); APL nu este implicată serios în realizarea Strategiei anticorupție și programele conexe; 	<p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Declarații ale autorităților, ale reprezentanților instituțiilor internaționale; Informația despre activitatea CCCEC, a Procuraturii; Informația despre implementarea PPT; Studii independente; Mass-media;

3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Eforturile în vederea reluării negocierilor în Format „5+2”

În perioada de referință, autoritățile moldovenești au fost preponderent preocupate de consultarea Rusiei în vederea reluării procesului de negocieri. Ministrul Reintegrării, Vasili Șova, consilierul prezidențial pe probleme în problemele politice Mark Traciuk și șeful Direcției acorduri internaționale a Departamentului drept internațional al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene Dumitru Socolan au avut la 1 februarie 2008 consultări la Moscova cu înalți oficiali ai Federației Ruse, implicați în problema transnistreană – adjunctul secretarului Consiliului de Securitate al Rusiei, Yuri Zubakov, ambasadorii cu misiuni speciale, Valeri Keniaikin și Valeri Nesterușkin, și adjunctul departamentului doi pentru statele CSI, Nicolai Fomin. Serviciul de presă al președinției Republicii Moldova a comunicat că scopul consultărilor a constat în fortificarea măsurilor de încredere dintre Chișinău și Tiraspol în vederea reluării cât mai grabnice a negocierilor în format "5+2". Participarea la consultări a șefului direcției Acorduri Internaționale, Dumitru Socolan, a stîrnit suspiciunile opoziției moldovenești că ar fi vorba despre pregătirea unor documente secrete referitoare la reglementarea transnistreană.

În timpul vizitei din 12–13 februarie la Moscova a Președintelui Ucrainei, Victor Iușenco, acesta a ajuns la o înțelegere cu omologul său rus, Vladimir Putin, în vederea "intensificării dialogului diplomatic între cele două țări, pentru a ajunge la o poziție comună în problema rezolvării diferendului transnistrean". Accentul a fost pus pe necesitatea "elaborării unor inițiative comune ruso-ucrainene în vederea deblocării procesului de negocieri în format "5+2". În acest sens, în Planul de acțiuni Rusia-Ucraina, semnat de cei doi președinți, se prevede ca pînă în 2009 experții celor două țări să elaboreze abordări coerente în vederea reglementării transnistrene. Principiile de bază au fost stabilite după cum urmează: diferendul transnistrean urmează să fie soluționat numai în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova; Transnistriei urmează să i se ofere un stat juridic special.

La 29 februarie, Președintele Voronin, în cadrul unei emisiuni televizate, și-a etalat optimismul legat de reluarea foarte curîndă, după o pauză de doi ani, a procesului de negocieri în "formatul 5+2" pe marginea problemei transnistrene. Voronin a menționat că a fost elaborat un pachet de documente, care a fost împărțit cu mediatorii și observatorii și urmează să stea la baza asigurării soluționării conflictului transnistrean. El s-a arătat încrezut că l-ar fi convins pe Președintele Putin să accepte o sesiune de negocieri, cu o durată mai îndelungată, fie la Sankt-Petersburg, fie la Helsinki. Președintele Voronin a menționat că pachetul de documente propus negociatorilor nu conține prevederi care ar ieși din cadrul Legii privind principiile de baza ale statutului regiunii transnistrene a Republicii Moldova din 22 iulie 2005. Pachetul de documente se referă la: statutul Transnistriei; garanțiile de rigoare; evacuarea armamentului din regiune; retragerea prezenței militare ruse; misiunea civilă de pacificare. Voronin a menționat că Președintele Putin ar susține aceste abordări și că în eventualitatea aprobării documentelor respective de către toți participanții, ele ar urma să fie transmise șefilor statelor și conducerii instituțiilor participante la negocieri în "formatul 5+2" pentru a găsi o soluție referitoare la mecanismul de implementare. În acest context, Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova ar trebui să caute o soluție referitoare la mecanismul de semnare a documentelor. Președintele Voronin a lăsat să se înțeleagă că abordarea respectivă este conformă cu acordul la care au ajuns în timpul întâlnirii din 13 februarie președinții Rusiei și Ucrainei și care ar fi fost confirmat în cadrul Summit-ului informal al CSI din 22 februarie.

Pe 16–17 ianuarie 2008, Republica Moldova a fost vizitată de către Ilkka Kanerva, ministrul Afacerilor Externe al Finlandei, țară care deține președinția OSCE. În cadrul întâlnirilor cu oficialii moldoveni au fost discutate "evoluțiile în procesul de reglementare transnistreană. Președintele OSCE a susținut: "necesitatea activizării eforturilor tuturor participanților la procesul de negocieri în vederea impulsării procesului de reglementare a conflictului transnistrean; inițiativele Președintelui Vladimir Voronin cu privire la întărirea încrederii și securității între cele două maluri ale Nistrului; activitatea Misiunii UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană". Ilkka Kanerva s-a întreținut la Tiraspol și cu liderii transnistreni, care l-au "familiarizat cu desfășurarea procesului de negocieri, începînd cu 1992", insistînd asupra egalității în procesul de negocieri a părților implicate în conflict. Ca urmare a vizitei sale în Republica Moldova, Ilkka Kanerva a decis să-l numească pe diplomatul finlandez, Heikki Talvitie, în calitate de Reprezentant special al OSCE pentru problema transnistreană, astfel ca acesta să se ocupe de deblocarea procesului de negocieri.

Impactul comercial al noului regim vamal la frontiera moldo-ucraineană

În ianuarie 2008, Ministerului Reintegrării al Republicii Moldova a publicat un rezumat al activității comerciale externă a Transnistriei în 2007. Documentul specifică factorii pozitivi în comerțul extern al Transnistriei datorati noului regim vamal instituit pe segmentul transnistrean al hotarului moldo-ucrainean cu susținerea UE:

- Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova a luat la evidență provizorie cu atribuirea codului IDNO – 86 agenți economici (total 233), iar la evidență permanentă – 29 agenți economici (total 142). În total la moment sunt înregistrați provizoriu și permanent 383 agenți economici;
- Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova (CCI) în perioada de referință a eliberat – 5821 certificate de origine a mărfurilor pentru export, inclusiv 3505 – forma C și 2316 – preferențiale (CT-1–2183, EUR.- 133). Din 375 agenți economici înregistrați de către Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova, 74 au solicitat eliberarea în lunile ianuarie – decembrie 2007 a certificatelor de origine pentru exportul producției. Media lunară a certificatelor de origine eliberate agenților economici în perioada ianuarie – decembrie 2007 a atins cota de 596, fiind cu 176 mai mare decît în anul 2006;
- Serviciul Vamal al Republicii Moldova (SV) în perioada 01.01.- 31.12.2007, a eliberat 1327 certificate de origine preferențiale de forma A la 23 agenți economici din regiunea transnistreană, pentru comerțul extern cu țările UE;
- Camera de licențiere de Stat a eliberat 11 licențe agenților economici înregistrați conform legislației în vigoare, pentru diferite genuri de activitate: producerea și exportul energiei electrice, fabricarea, păstrarea și comercializarea angro a producției alcoolice; producerea și comercializarea semințelor; importul și depozitarea substanțelor și materialelor chimice toxice, articolelor și produselor chimice de menaj; activitatea de proiectare pentru instalații și

rețele tehnico-edilitare, reconstrucție; activitate farmaceutică; construcții de clădiri și construcții ingineresti; importul și comercializarea producției de parfumerie și cosmetic;

- Volumul mărfurilor exportate și importate de întreprinderile din regiunea transnistreană, verificate și perfectate de Serviciul Vamal al Republicii Moldova în anul 2007 a constituit 9399,6 mil. lei, inclusiv exportul – 8010,5 mil. lei, iar importul – 1389,1 mil. lei.

Evoluții îngrijorătoare în Zona de securitate

În cadrul ședinței Comisiei Unificate de Control (CUC) din 24 ianuarie 2008, s-a decis revenirea contingentului de pacificatori din partea Republicii Moldova sub comandamentul militar unificat. Conform presei transnistrene, începând cu 11 ianuarie, pacifitorii moldoveni au refuzat să se supună comandamentului unificat. Problema urma să fie soluționată printr-o adresare către reprezentanții ministerelor apărării a Republicii Moldova și Rusiei. Copreședintele CUC din partea Rusiei, Victor Șanin, a acuzat autoritățile moldovene de intenția de a submina mecanismul de pacificare. În context, s-a menționat că acțiunile autorităților moldovenești se înscriu în intenția anunțată de a scoate punctele de control și structurile de forțe din zona de securitate, pentru a-și demonstra intenția de fortificare a măsurilor de încredere reciprocă, care nu ar fi decât acțiuni propagandistice.

Eforturi diplomatice ale părții moldovenești au fost întâmpinate cu reticență de către liderii transnistreni de cel mai înalt rang, care au negat orice posibilitate de soluționare rapidă a conflictului după schemele elaborate de Președintele Voronin. Declarații în acest sens au continuat să facă cu regularitate seful administrației transnistrene, Igor Smirnov, șeful diplomației Valerii Lițcai. Revista moscovită "Kommersant" a făcut publică declarația speaker-ului Evgheniy Șevciuk, referitor la desfășurarea unui nou referendum privind statutul Transnistriei și a unor alegeri legislative anticipate. Ideea lui Șevciuk se rezumă la faptul că un astfel de referendum ar avea sens dacă țările garante și mediatorii procesului de negocieri ar accepta rezultatele lui, oricare ar fi ele. Într-un interviu pentru revista rusă "Profili" Smirnov a afirmat că are de gând să instituie un "minister al teritoriilor" pentru recuperarea localităților despre care el crede că ar trebuie să se afle sub jurisdicția Transnistriei, dar se află, deocamdată, sub cea a Chișinăului. S-au avut în vedere localitățile raionului Dubăsari din stînga Nistrului aflate sub jurisdicția Chișinăului, suburbiile municipiului Bender și localitatea Copanca. Ministrul Reintegrării al Republicii Moldova, Vasile Șova, a calificat declarațiile liderului transnistrean drept extreme de periculoase.

Impactul cazului Kosovo asupra procesului de reglementare transnistreană

După declararea independenței Kosovo la 17 februarie 2008 și recunoașterea acesteia de către un șir de state cu cea mai mare pondere internațională, autoritățile de la Tiraspol au exprimat opinii potrivit cărora Transnistria ar avea mai multe drepturi de a i se recunoaște independența.

La 18 februarie Guvernul Republicii Moldova a luat atitudine față de declarația de independență a Kosovo, dînd publicității o declarație în care menționa că, "deși problema Kosovo este unică după conținut, o astfel de formula de "soluționare" reprezintă nu numai o violare a integrității teritoriale a Republicii Serbia, ci și un factor serios al destabilizării în Europa, un stimulent periculos pentru activizarea mediului separatist în toate zonele de conflict". La 22 februarie și Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o Declarație prin care și-a exprimat dezacordul și îngrijorarea în legătură cu același subiect.

Asistență diplomatică și politică a UE

La 25 februarie, Consiliul Uniunii Europene a adoptat poziția comună 2008/160/CFSP privind măsurile restrictive împotriva liderilor Transnistriei. În documentul adoptat sub auspiciile Titlului V al Tratatului UE se menționează că la "27 februarie 2003 Consiliul a adoptat Poziția 2003/139/CFSP, care a fost reînnoită prin Poziția comună 2004/179/CFSP din 23 februarie 2004 și care expiră la 27 februarie 2008", prin care statele membre trebuie să ia măsurile restrictive de prevenire a intrării sau tranzitării teritoriilor lor de către persoanele care se fac responsabile pentru periclitarea progreselor în soluționarea conflictului transnistrean (Anexa I)¹¹ și a celor care împiedică și intimidă școlile din Transnistria ce utilizează alfabetul latin în procesul de educație (Anexa II)¹².

Participarea societății civile

În perioada de referință Asociația pentru Politică Externă din Republica Moldova a organizat dezbateri în cadrul proiectului "Dialoguri transnistrene" cu implicarea liderilor de opinie din Transnistria și Republica Moldova, factorilor de decizie și liderii principalilor partide politice din Republica Moldova, reprezentanților corpului diplomatic și ai instituțiilor internaționale acreditați la Chișinău. Scopul manifestației a fost fortificarea măsurilor de încredere reciprocă prin eliminarea stereotipurilor negative care s-au format în anii dezbinării teritoriale a Republicii Moldova.

Grila de monitorizare 3. Conflictul transnistrean

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / Defavorizează progresul	Cuantificarea progresului Ianuarie - Februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul "5+2")	<ul style="list-style-type: none"> Diplomația moldovenească a întreprins un șir de acțiuni în vederea implicării Rusiei în deblocarea procesului de negocieri. Președintele în exercițiu al OSCE a vizitat Republica Moldova. Președintele Vladimir Voronin a făcut public un eventual mecanism de soluționare definitivă a conflictului transnistrean. 	<ul style="list-style-type: none"> Negocierile politice au rămas blocate. Inițiativele Președintelui Voronin sînt salutate de UE, OSCE, SUA, Ucraina și Rusia, dar aplicarea lor practică este dificilă din cauza dezinteresului Transnistriei. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Eforturile susținute ale mediatorilor și observatorilor. Președintele în exercițiu al OSCE a decis să-l numească pe diplomatul finlandez Heikki Talvite în calitate de Reprezentant special al OSCE pentru problema transnistreană <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica Rusiei de reluarea asistenței financiare pentru regiunea transnistreană și organizarea alegerilor Președintelui Rusiei în regiunea transnistreană ca pe propriul teritoriu. 	0	Moldpres, Novii Region, Infotag. Resurse web; Comunicate oficiale;
Cooperare UE-Moldova	<ul style="list-style-type: none"> Întîlnirea la Bruxelles, pe 14 ianuarie 2008, a Președintelui Voronin cu Președintele Comisiei Europene Manuel Jose Barroso și discutarea perspectivelor încheierii unui nou acord dintre RM și UE după expirarea PAUERM. Reprezentantul Special al UE (RSUE) pentru Moldova a purtat consultări la Chișinău și Tiraspol. 	<ul style="list-style-type: none"> Problema transnistreană figurează drept prioritate pe agenda relațiilor UE-RM. RSUE asigură dialogul continuu dintre UE și autoritățile RM în problema transnistreană și „prezența” UE pe teren. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate. Deschiderea și credibilitatea RM. Progresul realizat de RM pe alte domenii ale PAUERM. 	+ 1	Pagina de Internet a UE, Moldpres, Novii Region, Pagina de Internet a Președintelui RM.
Asistență diplomatică și politică UE	<ul style="list-style-type: none"> Consiliul Uniunii Europene a adoptat poziția comună 2008/160/CFSP privind măsurile restrictive menite să limiteze dreptul la libera circulație a liderilor transnistreni în spațiul UE. 	<ul style="list-style-type: none"> Problema transnistreană figurează drept prioritate pe agenda relațiilor UE-RM. Condiționarea relațiilor UE-Ucraina prin cooperarea Ucrainei la reglementare. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate. Deschiderea și credibilitatea RM. Progresul realizat de RM pe alte domenii ale PAUERM. 	+ 1	Pagina de Internet a Parlamentului European; Mass-media;
Angajamentele de la Istanbul ale Rusiei	<ul style="list-style-type: none"> În cadrul conferinței anuale de la Muncac reprezentanții statelor membre NATO au menținut condiționarea ratificării tratatului FCE prin retragerea trupelor și munițiilor rusești din Moldova, în ciuda suspendării participării Rusiei la acest tratat. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în viitorul previzibil în problema retragerii trupelor și munițiilor rusești din Transnistria. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Insistența Moldovei asupra poziției enunțate la Reuniunea OSCE, alinierea cu poziția statelor NATO și UE. <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica externă tot mai intransigentă a Rusiei. 	0	Pagina de Internet a OSCE; Pagina de Internet a MAEIE.
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea Misiunii a continuat să contribuie la aplicarea regimului vamal unificat și a regulamentelor cu privire la înregistrarea agenților economici transnistreni. Peste 370 de agenți economici transnistreni s-au înregistrat, iar volumul schimburilor comerciale ale acestora cu UE au crescut. 	<ul style="list-style-type: none"> Legalizarea business-ului transnistrean, participarea agenților economici transnistreni la spațiul vamal al RM, accesarea de către aceștia a preferințelor comerciale europene. Securizarea frontierei moldo-ucrainene, combaterea activităților ilicite. Profesionalizarea serviciilor vamale și de grăniceri. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Participarea constructivă a Ucrainei. Sprrijinul UE, Politica Europeană de Vecinătate. 	+1,5	Pagina de Internet a EUBAM; Mass-media;
Participarea societății civile	<ul style="list-style-type: none"> Au avut loc dezbateri în cadrul „Dialogurilor transnistrene” organizate de Asociația pentru Politică Externă din Republica Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> Sporirea vizibilității și a bunei cunoașteri a UE în regiunea transnistreană. Promovarea valorilor europene în Transnistria. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Sprrijinul politic și financiar al UE pentru societatea civilă din regiune. Sensibilitatea față de conflict a activităților societății civile. 	+0,5	Novii Region; Mass-media;

4. JUSTIȚIE

Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența

Evoluții:

- Sînt aprobate o serie de acte normative cu relevanță pentru domeniu: - Concepția Sistemului informațional automatizat "Registrul procedurilor de executare" (HG nr. 1520/29.12.2007); - Planul măsurilor de prevenire a faptelor de corupție în Curtea Supremă de Justiție pentru anul 2008 (Hotărîrea Plenului CSJ nr.31 din 24.12. 2007);
- Este ratificată Convenția privind cooperarea polițienească în Europa de Sud-Est (Legea nr. 5/07.02.2008);
- Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă au fost modificate în scopul precizării aspectelor vizînd strămutarea cauzelor (Legea nr. 2/07.02.2008);
- Au fost elaborate Standarde de creare a sistemului computerizat consolidat de înregistrare a dosarelor judiciare⁶⁰;
- Conform totalurilor anului 2007⁶¹, s-a redus numărul dosarelor restante (cu 14,6% pe cauzele penale și 14,9% pe cauzele civile) și a sporit considerabil numărul persoanelor în privință cărora a fost încetat procesul penal (4511 persoane, cu 58,2% mai mult ca în 2006);
- Calitatea înfăptuirii justiției a crescut în anul 2007, dar nu se află încă la nivel convenit⁶²;
- Procuratura Generală a instituit un grup de lucru cu statut permanent care va verifica obiectivitatea judecătorilor în sentințele cazurilor pierdute de Moldova la CEDO, există deja cîteva cereri de regres pentru recuperarea prejudiciului material cauzat⁶³;
- CSM și-a analizat activitatea în anul 2007 și a aprobat Planul de activitate pentru anul 2008 (Hotărîrile CSM nr.1/1 și nr.2/1 din 17.01.2008).

Deficiențe și probleme:

- A crescut încărcătura lunară a judecătorilor, de la 59,6 (2006) la 66.6 (2007); Deși judecătorii sînt supraîncărcați, autoritățile executive și legislativă nu iau măsuri eficiente pentru redresarea situației⁶⁴;
- S-a atestat un număr considerabil de funcții vacante de judecător (44 funcții, peste 10% din total);
- Angajații Procuraturii sînt încărcăți cu foarte multe cauze, materiale⁶⁵;
- A sporit rata casării sentințelor, ajungînd la 14,2% (11,8% în 2006);
- Există practici diverse în examinarea cauzelor similare, de completele de judecată sînt pronunțate soluții diferite pe cauze identice⁶⁶; instanțele de judecată nu cunosc practica CEDO ori o ignoră⁶⁷;
- Întîrzie adoptarea de către CSJ a hotărîrilor cu caracter explicativ (din 15 programate pe 2007 a fost adoptată doar o hotărîre);
- Nu este definitivat cadrul normativ privind evaluarea activității judecătorilor și personalului auxiliar, concept de implementare a programului computerizat de administrare a cauzelor, de monitorizare a performanțelor personalului instanțelor judecătorești, de distribuire aleatorie a cauzelor, perfecționarea statisticii judiciare⁶⁸;
- Reforma Procuraturii întîrzie, atribuțiile extinse ale acesteia nu sînt revizuite conform programului anterior stabilit (HG nr.113/2007); procuratura este apreciată ca o instituție dependentă de puterile politice⁶⁹; procuratura este acuzată că ar intenta dosare politice⁷⁰; procurorii sunt acuzați că au intervenit pentru deposedarea de afaceri⁷¹;
- Se atestă tendințe de limitare a independenței autorității judecătorești, prin încercări de a impune răspundere materială pentru cauzele pierdute la CEDO, anularea imunității de pornire a urmării penale (proiectul respectiv este promovat neargumentat)⁷², prin critică nejustificată⁷³;
- Organizații obștești consideră neavenite propunerile de limitare a imunității judecătorilor⁷⁴;
- Mass-media dă publicității declarații privind carențele justiției, implicarea în persecuții nedrepte⁷⁵;
- reprezentanții legislativului apreciază că există mai multe carențe în justiție: numărul mare de dosare pierdute la CEDO; management imperfect; transparența și imparțialitatea insuficientă; calitate redusă a actului de justiție; corupție; insuficiența numărului de judecători; capacitățile reduse ale aparatului instanțelor⁷⁶;
- deși se întreprind anumite activități în domeniu, transparența activității instanțelor rămîne redusă, nu se publică practica judiciară, nu se realizează informatizarea și amplasarea informațiilor în rețeaua Internet etc.

⁶⁰ Cu asistența programului PPT al Fundației „Provocările Mileniului”, sistemul va fi implementat inițial în cadrul unor proiecte pilot la Rezina, Comrat, Ungheni și la Curtea de Apel Chișinău.

⁶¹ Informația privind activitatea instanțelor judecătorești în anul 2007.

⁶² Hotărîrea Plenului CSJ nr.1 din 01.02.2008.

⁶³ Declarațiile Procurorului general la Conferința de presă din 13.02.2008.

⁶⁴ Prin rezoluția APCE nr.1572 din 02.10.2007, autorităților Moldovei li s-a recomandat să mărească considerabil numărul de judecători.

⁶⁵ A se vedea și Interviuul Procurorului general, publicația „Nezavisimaia Moldova”, 29.01.2008.

⁶⁶ Hotărîrea Plenului CSJ nr.1 din 01.02.2008.

⁶⁷ Declarațiile Președintelui CSJ la Adunarea generală a judecătorilor, 08.02.2008.

⁶⁸ Conform HP nr.174/2007, proiectul de act normativ trebuie supus dezbaterilor publice pînă la finele anului 2007.

⁶⁹ A se vedea și: dezbaterile din ședința Parlamentului asupra proiectul de lege privind anularea imunității judecătorilor (21.02.2008); interviul avocatului V.Gribincea, publicația „Flux”, Nr.200835 din 28.02.2008, comentariul avocatului privind cauza CEDO „Guja vs Moldova”, în comunicatul Agenției IPN din 15.02.2008; Declarațiile lui Iacob Guja la conferința de presă din 15.02.2008, Agenția INFOTAG.

⁷⁰ Nicolae Andronic, liderul PPR (PPR) susține că Procuratura Generală i-a intentat un nou dosar politic, a cerut recuzarea procurorului (comunicatele Agenției INFOTAG din 24.01.2008, 30.01.2008, 07.02.2008);

⁷¹ Articolul „In jungla justitiei”, publicația „Moldova Suverană”, 26.02.2008.

⁷² A se vedea și dezbaterile din ședința Parlamentului asupra proiectul de lege privind anularea imunității judecătorilor (21.02.2008).

⁷³ A se vedea și: Raportul Președintelui CSM la Adunarea anuală a judecătorilor, 08.02.2008; opinia Președintelui CSJ.

⁷⁴ Opiniile reprezentanților organizației „Juriștii pentru Drepturile Omului”, Asociației Juriștilor Independenți din Moldova, ai Ligii avocaților din Moldova.

⁷⁵ Declarația lui C.Taușanji, comunicat INFOTAG, 12.02.2008; Interviuul lui I.Burgudji publicației „Komersant plus”, 15.02.2008; Declarațiile avocatului S.Mișcoi, publicația „Flux”, nr.200830 din 21.02.2008; Interviuul deputatului Gh.Susarenco, publicația „Timpul”, 25.02.2008.

⁷⁶ Alocuțiunea spicherului Parlamentului la Adunarea generală a judecătorilor, 08.02.2008.

Instruirea specialiștilor din sistem / Personal auxiliar/ Asigurarea materială

Evoluții:

- Se organizează instruire pentru eficientizarea implementării sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare a hotărârilor judecătorești”⁷⁷;
- Este aprobată tematica activităților de instruire zonală organizate de CSJ și CSM;
- Grație asistenței externe, se realizează proiecte de reparații capitale la edificiile unor instanțe judecătorești (Ungheni), în unele judecătării (Rezina, Comrat) a fost instituită funcția de administrator al instanței;
- Organizații străine susțin promovarea reformelor în sistemul judecătoresc⁷⁸;
- Conducerea instanțelor participă la seminare de instruire privind eliminarea factorilor de corupție.

Deficiențe și probleme:

- Nu se respectă normele legale privind alocarea mijloacelor financiare necesare bunei funcționări a instanțelor judecătorești (conform art.22 al din Legii privind organizarea judecătorească, aceste mijloace trebuie să fie aprobate de Parlament la propunerea CSM);
- Remunerarea rămâne scăzută, judecătării nu sînt asigurați cu spațiu locativ, conform legislației, nu este introdusă unitatea de referent pentru fiecare judecător;
- Din cauza lipsei spațiilor adecvate, Inspekția Judiciară în cadrul CSM nu este creată de facto, persoanele nu sînt angajate;
- Resursele financiare alocate nu acoperă necesitățile pentru procurarea de echipament, cheltuieli poștale, investiții și reparații capitale⁷⁹.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Evoluții:

- Se întreprind măsuri pentru pregătirea aplicării Legii cu privire la mediere: - a fost aprobată componența Comisiei privind selectarea membrilor Consiliului de mediere; - sînt aleși membrii Consiliului de mediere; - în adresa Guvernului sunt expediate propunerile privind măsurile necesare pentru implementarea Legii cu privire la mediere.
- Este aprobat Regulamentul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat Regulamentului Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (Ordinul MJ nr.18 din 24.01.2008); Ministerul Justiției solicită consiliilor raionale (Cahul, Comrat, Bălți și Tighina) și Ministerului Administrației Publice Locale asistență întru realizarea Legii privind asistență juridică garantată de stat; Prin ordinul MJ nr.58 din 11.02.2008 a fost aprobat Regulamentul cu privire la organizarea concursului pentru selectarea membrului Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat din partea asociațiilor obștești sau a mediului academic;
- Este adoptată Legea cu privire la probațiune (14.02.2008); La 22.02.2008 sînt adoptate Legea cu privire la arbitraj și Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional;
- Legea cu privire la avocatură este modificată în scopul neadmiterii acordării de către avocat a asistenței juridice în alt temei decît în baza contractului de asistență juridică înregistrat la biroul de avocați, iar încălcarea gravă a prevederilor contractului sau neindicarea în contract a onorariilor încasate va constitui temei pentru retragerea licenței de avocat (Legea nr.7/14.02.2008);
- A crescut numărul sancțiunilor penale neprivative de libertate, se aplică mai frecvent munca în folosul comunității (în anul 2007 – în privința a peste 2280 de persoane);
- Legea cu privire la sistemul penitenciar este adusă în concordanță cu noul Cod penal, Codul de executare și legislația muncii⁸⁰; Se atestă o serie de îmbunătățiri în cadrul sistemului penitenciar⁸¹: reducerea în anul 2007 a numărului total de deținuți (cu 783 persoane, 9,1%); a fost preîntîmpinată comiterea infracțiunilor de către deținuți; sînt implementate programe socio-educative; colaboratorii DIP sînt instruiți la centre speciale, cursuri de instruire și perfecționare; se realizează lucrări de reconstrucție, reparație, proiectarea caselor de arest; alocațiile financiare pentru alimentație au crescut în anul 2007 cu circa 20%; continuă atragerea ajutoarelor umanitare și de binefacere; se dezvoltă capacitățile de producție din cadrul instituțiilor penitenciare.

Deficiențe și probleme:

- Întîrzie punerea în aplicare a legilor privind alternativele de soluționare a litigiilor: medierea, arbitraj, probațiune;
- Numărul de deținuți rămîne considerabil (peste 6500 de persoane), numărul infractorilor tineri este mare, multe persoane comit infracțiuni repetat;
- În cadrul sistemului penitenciar continuă să fie atestate abuzuri, cazuri de maltratare, încălcarea integrității fizice și psihice⁸².

⁷⁷ Departamentul de Executare (DE) din cadrul MJ în cooperare cu Programul Preliminar de Țară al „Fondului Provocările Mileniului”, a organizat în ianuarie 2008 instruirea a 40 de șefi de oficii și 4 specialiști principali ai DE.

⁷⁸ La 20.02.2008, reprezentanții Fundației Germane pentru Cooperare Legală Internațională s-au înlînit cu conducerea CSJ, au propus asistență în privind implementarea justiției administrative, rezolvarea litigiilor prin mediere, activitatea judecătorilor de instrucție.

⁷⁹ A se vedea Hotărîrea CSM nr.1/1 din 17.01.2008.

⁸⁰ Prin Legea nr.15/15.02.2008, sînt expuse în redacție nouă prevederile despre: structura sistemului penitenciar; instituțiile penitenciare; asigurarea deținuților cu hrană, asistență medicală și obiecte de primă necesitate; antrenarea la muncă a deținuților;

⁸¹ Bilantul activității sistemului penitenciar pe parcursul anului 2007 și obiectivele ce urmează a fi realizate în anul 2008, www.ombudsman.md.

⁸² A se vedea și comunicatul privind vizita avocatului parlamentar I.Cucu la Instituția penitenciară nr.4 din or. Cricova, www.ombudsman.md;

Grila de monitorizare 4. Justiție

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului ianuarie-februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Capacitatea de impunere a respectării legii</p> <p>/</p> <p>Statutul și independența judecătorilor și procurorilor</p> <p>/</p> <p>Transparența</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate noi acte legislative și normative, modificări în domeniu; Se implementează programe și planuri speciale; Sînt probate planurile pentru anul 2008 A crescut încărcătura lunară de cauze; Independența judecătorilor este atacată; Justiția este implicată în persecuții; 	<ul style="list-style-type: none"> se întreprind măsuri pentru eficientizarea executării hotărîrilor judecătorești; S-a redus numărul cauzelor restante; A crescut calitatea justiției; Judecătorii sunt amenințați cu limitarea imunității; Practica judiciară nu este uniformă și disponibilă; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența și monitorizarea externă; Activitatea CSM și a CSJ; Condamnărilor la CEDO; Atenția sporită din partea mass-media și a societății civile; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Întîrzierea implementării acțiunilor planificate; Insuficiența resurselor alocate; Încărcătura prea mare de cauze; Practica judiciară neuniformă; Corupția existentă în sistem; Procuratura nu este reformată; 	- 1	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Hotărîrile CSJ; CSM; Mass-media; Resursele web; Comunicate despre activitatea procuraturii; Stenogramele ședințelor Parlamentului; Buletinul CSJ; Materialele Adunării generale a judecătorilor;
<p>Instruirea specialiștilor din sistem / Personal auxiliar / Asigurarea materială</p>	<ul style="list-style-type: none"> Se realizează instruirii planificate, ad-hoc; Demarează noi proiecte; Resursele alocate nu acoperă necesitățile; Nu se acordă garanții sociale și materiale adecvate; 	<ul style="list-style-type: none"> Judecătorii și personalul auxiliar capătă aptitudini noi în domeniu Tehnologiilor informaționale; Se realizează activități de dotare, reparații; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Monitorizarea internă și externă; Activitatea CSM, a conducerii instanțelor; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Calitatea redusă a instruirii, deficitul de cadre calificate; Resursele financiare alocate sînt insuficiente; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informația despre activitatea MJ, CSM, CSJ; Studii independente; Mass-media; Hotărîrile CSJ; CSM;
<p>Căi alternative de soluționare a litigiilor</p> <p>/</p> <p>Instituțiile penitenciare</p>	<ul style="list-style-type: none"> Este creat Consiliul de mediere; Se pune în aplicare Legea asistenței juridice garantate de stat; Este adoptată Legea cu privire la probațiune, legea cu privire la arbitraj și arbitrajul comercial internațional; 	<ul style="list-style-type: none"> A crescut numărul sancțiunilor neprivative de libertate; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Activitatea Ministerului justiției; Activitatea ONG-urilor specializate; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tărăgănarea procesului legislativ-normativ; Cunoașterea insuficientă a noilor mecanisme; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Comunicatele DIP; Resursele web; Comunicatele CDOM; Informația privind activitatea DIP în anul 2007;
	<ul style="list-style-type: none"> Se modifică legislația în domeniu; Se reduce numărul deținuților; Se realizează reconstrucții și reparații ale instituțiilor penitenciare; Continuă să se ateste abuzuri și maltratări; 	<ul style="list-style-type: none"> Resursele financiare sînt insuficiente; Condițiile de detenție nu sînt adecvate în toate instituțiile penitenciare; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența internațională; Activitatea DIP; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Numărul mare de deținuți; Lipsa resurselor; Întîrzierea adoptării și punerii în aplicare a noilor legi Existența abuzurilor; 	+0,5	

5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE

Reducerea sărăciei

Deși salariile nominale medii lunare au continuat să crească de la începutul anului, iar creșterea reală a constituit 13% în ianuarie-februarie 2008 față de aceeași perioadă a anului precedent, aceasta nu a contribuit la îmbunătățirea nivelului de trai al populației. Creșterea continuă a prețurilor la produsele alimentare pe plan global împreună cu seceta din vara anului 2007 afectează dramatic cele mai sărace quintile ale populației, care utilizează o parte tot mai însemnată a venitului pentru procurarea produselor alimentare, crescând probabilitatea de a intra în sărăcie. Conform datelor recente publicate de BNS, ponderea cheltuielilor alimentare în totalul cheltuielilor în mediu pentru populație au crescut în 2007.

Un alt factor care a afectat populația la început de an este creșterea tarifului la energia electrică și la gazele naturale livrate consumatori finali. Majorarea a avut loc înainte ca Parlamentul să adopte Legea cu privire la măsurile de protecție socială a populației în legătură cu majorarea tarifelor la energia electrică⁸³ aprobată de Guvern încă în noiembrie 2007. Acestea, posibil nu sunt ultimele majorări la serviciile comunal-locative pe care le va suporta populația în acest an, luând în considerație că prețul de import al gazelor naturale și a energiei electrice va crește. De asemenea, ne dăm bine seama că și tariful la energia termică livrată consumatorilor din municipiul Chișinău este mic, Termocom cerînd de mult timp majorarea acestuia. Astfel, unele categorii ale populației nu vor fi în stare să facă față acestor majorări, dar suportul financiar trebuie acordat doar categoriilor sărace de populație pentru evitarea utilizării ineficiente a resurselor și așa deficitare.

Consolidarea creșterii economice

După șocurile din 2006-2007, industria moldovenească a înregistrat o creștere importantă în ianuarie-februarie 2008. Creșterea producției industriale a constituit 109.6% față de perioada similară a anului precedent, iar prognozele arată că aceasta se va manifesta pe tot parcursul anului cu posibilitatea atingerii unei creșteri anuale de aproape 20% a producției industriale în 2008. Chiar dacă neașteptată pentru mulți a fost lichidarea Ministerului Industriei și Infrastructurii, responsabilitățile căruia au fost transferate Ministerului Economiei și Comerțului. Aceasta pare o soluție logică care este aplicată în mai multe state, inclusiv România și Bulgaria, pentru că Ministerul Economiei este cel responsabil de formularea priorităților și politicilor industriale. Totuși, dacă privim la această abordare, și atribuțiile Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare ar trebui transferate Ministerului Economiei, deși nu există semnale de reorganizare a acestuia.

Guvernul continuă să pună accent pe parcurile industriale ca o modalitate de atragere a investițiilor în sectorul industrial. Astfel, în ianuarie Ministerul Economiei a adoptat regulamentul cadru cu privire la parcul industrial⁸⁴. Dar dezvoltarea parcurilor industriale va fi dificilă în lipsa finanțării suficiente. Autoritățile centrale și locale nu dispun de resursele necesare pentru aceasta, astfel asistența tehnică și finanțarea din contul resurselor investitorului privat vor avea o importanță majoră în constituirea și dezvoltarea acestora.

Stabilitatea macroeconomică și financiară

În februarie, deja al treilea an, Guvernul Republicii Moldova a semnat Memorandum de Politici Economice și Financiare cu FMI pentru anul 2008, document ce stă la baza relațiilor dintre FMI și Republica Moldova. Angajamentele asumate de Republica Moldova conform memorandumului contribuie la disciplina internă, stabilind unii indicatori de performanță: deficitul bugetar, care nu trebuie să depășească 0.5% din PIB, iar inflația să nu fie mai mare de 10%. Dacă deficitul bugetar a fost menținut în limitele stabilite în anii precedenți, atunci inflația nu a putut fi menținută în limitele unei singure cifre în 2006 și 2007. Creșterea prețurilor în lunile ianuarie-februarie nu inspiră prea mult optimism în acest sens nici pentru anul 2008, dar aceasta se întâmplă nu doar din cauza fenomenelor de ordin intern, ci și din cauza inflației la produsele alimentare care a afectat piețele globale, și asupra cărora Banca Națională nu deține control.

Anul 2008, a început favorabil pentru Banca Națională. Reducerea volumului de lichiditate pe piața monetară, fără a recurge la sterilizări excesive a fost posibilă ca urmare a transferului soldului conturilor Casei Naționale de Asigurări Sociale, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină și a bugetelor unităților administrativ-teritoriale în contul unic al Trezoreriei de Stat al BNM. Începînd cu anul 2008, Legea bugetului de stat nu mai obligă Banca Națională a Moldovei să re-emită valori mobiliare de stat, inclusiv cele obținute prin conversiunea datoriei guvernului în hîrtii de valoare. Iar împrumuturile contractate anterior de către stat de la BNM vor fi convertite în valori mobiliare de stat conform Planului de convertire a împrumuturilor de stat contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei în valori mobiliare de stat aprobat în septembrie 2007. Astfel, a mai apărut o modalitate eficientă de sterilizare a lichidității pe piață care poate fi utilizată de către BNM.

⁸³ Aprobat prin Hotărârea Guvernului 1197 din 05.11.2007

⁸⁴ Adoptat prin Hotărârea Guvernului nr.66 din 28.01.2008 în scopul realizării Legii nr.164-XVI din 13.07.2007 cu privire la parcurile industriale

Transparența și durabilitatea fiscală

Ca de obicei, la început de an veniturile acumulate la buget au depășit prognozele pentru această perioadă, iar cheltuielile la bugetul de stat au fost executate în proporție de 69% din cele planificate. Aceasta se întâmplă deja pe parcursul a câțiva ani, gradul de executare a cheltuielilor apropiindu-se de cel planificat doar la sfârșit de an. Ministerul Finanțelor însă se face responsabil nu doar de asigurarea executării bugetului integral pentru anul 2008, dar și “realizarea unor măsuri și cheltuieli inevitabile care au apărut după adoptarea bugetului, cum ar fi cheltuieli pentru acțiunile consacrate Anului Tineretului etc.”⁸⁵ Dacă însuși Ministerul Finanțelor recurge la asemenea acțiuni, care nu sunt aprobate de Parlament, unicul organ în drept să introducă modificări la legea bugetului de stat, putem să ne așteptăm la abateri și din partea altor executori. Ca urmare, nu sunt excluse frecvente modificări în legea bugetului de stat și în acest an. Dar nu modificările la legea bugetului de stat sunt problema majoră, ci modalitatea în care acestea sunt operate. În Republica Moldova nu se practică stabilirea priorităților de finanțare în cazul depășirii veniturilor bugetare în regim ante, ceea ce contribuie negativ asupra transparenței în alocarea resurselor.

---

⁸⁵ <http://minfin.md/ro/newsitem/166>

Grila de monitorizare 5. Dezvoltare și reforme economice

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului Ianuarie - Februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea ponderii cheltuielilor pentru produse alimentare în cheltuielile totale ale populației 	<ul style="list-style-type: none"> • Aceasta va contribui la creșterea ratelor sărăciei; 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea prețurilor la produsele alimentare; • Creșterea prețurilor la gazele naturale și energia electrică importată; • 	-0,5	<ul style="list-style-type: none"> • BNS; • Evaluările autorilor;
Consolidarea creșterii economice	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptarea regulamentului-cadru cu privire la parcul industrial 	<ul style="list-style-type: none"> • Încă nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficiența resurselor pentru finanțare; • Bazarea exclusiv pe finanțare externă și resurse ale investitorului privat • 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Stabilitate macroeconomică și financiară	<ul style="list-style-type: none"> • Semnarea Memorandumului de Politici Economice și Financiare cu FMI pentru anul 2008 	<ul style="list-style-type: none"> • Angajamentul Guvernului privind privatizarea unor obiecte de importanță majoră: Banca de Economii și Moldtelecom; 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea globală a prețurilor la produsele alimentare care reprezintă presiuni inflaționiste puternice 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Transparență și durabilitate fiscală	<ul style="list-style-type: none"> • Apariția unor cheltuieli “inevitabile” după adoptarea bugetului 	<ul style="list-style-type: none"> • Indisciplină în executarea cheltuielilor din partea Ministerului Finanțelor poate provoca indisciplină fiscală a altor executori; 	<ul style="list-style-type: none"> • • Prioritățile de finanțare nu sunt stabilite ex-ante în cazul veniturilor mai mari decât cele planificate; • Apariția restanțelor fiscale, chiar după amnistia fiscală din 2007 	-1	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor

6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Relații Comerciale (Regimul comercial cu UE)

Noul cadru comercial (Preferințele Comerciale Autonome) a fost oficializat de Comisia Europeană și a intrat în vigoare din 1 martie 2008. Totodată, documentul vizavi PCA conține și o clauză de suspendare („standstill clause”) în cazul în care Republica Moldova nu asigură în continuare controlul respectării regulilor de origine, dar și o suită de angajamente, economice, politice și sociale, asumate față de Uniunea Europeană.

Promovarea și dezvoltarea exporturilor

În ianuarie-februarie 2008 comerțul extern a urmat în mare parte aceeași traiectorie ca și anul trecut. Importurile au crescut mult mai dinamic (+34,8%) decât exporturile (+29,3%), formînd un deficit de 115,1 mln. USD cu 37,8% mai mult decât în perioada similară a 2007. Aparent, acest trend se va menține și în viitorul apropiat datorită faptului că factorii principali care susțin cererea internă înaltă vor rămîne valabili: venituri remise de emigranții moldoveni, investițiile străine directe și ajutorul oficial extern. Menținerea prețurilor înalte pentru resurse energetice va contribui și ea la creșterea importurilor. Exporturile către UE au crescut cu 21,8%, deținînd 53,1% din ponderea totală a exporturilor. Totuși, în primele două luni ale 2007 exporturile pe piața UE constituiau 56,4% din totalul exporturilor. Micșorarea ponderii exporturilor către piața europeană se explică în marea parte prin creșterea mult mai pronunțată (de 1,6 ori) pe piața CSI, și în speță pe piața Federației Ruse fiind motivată și de ridicarea embargoului „vinicol”. Despre direcția „drumului vinului” din Republica Moldova elocvent vorbesc și datele privind exporturi vinicole din Republica Moldova. Doar la capitolul vinurilor îmbuteliate (cele care beneficiază de acces cel mai mare pe piața europeană) în primul trimestru 14 mln. USD din totalul 19,4 mln. USD revin pieței CSI, din care piața rusă abia redeschisă după ridicarea embargoului a absorbit 6,5 mln. USD adică o treime din totalul exporturilor vinicole moldovenești. Din piețele europene cel mai solicitat vinul moldovenesc este pe cea poloneză, română și cehă. Bineînțeles, aceste transformări au determinat sporirea ponderii categoriei „produse alimentare, băuturi și tutun” în compoziția generală a exporturilor de la 14,3% pînă la 18,6%. Credem că, în perspectiva de scurtă durată trendul „estic” al exporturilor moldovenești va prevala asupra celui „vestic”. Beneficiile ridicării embargoului „vinicol” și sporirea cererii de consum în CSI vor avea efecte imediate mai pronunțate asupra exporturilor moldovenești decât acordarea Preferințelor Comerciale Autonome. Cu atît mai mult, gradul de utilizare a PCA este negativ influențat de progrese lente de adoptarea standardelor europene de calitate, și corpului de reglementări în domeniul sanitar și fitosanitar. De pildă, exportul de miere din Moldova pe piața europeană ar putea fi din nou blocat din cauza nerespectării exigențelor sanitare europene.

Vama

Din 1 ianuarie 2008 a intrat în vigoare Nomenclatorul mărfurilor al Republicii Moldova revizuit în conformitate cu Sistemul Armonizat de codificare și descriere a mărfurilor. Actualmente, Nomenclatorul moldovenesc este armonizat cu cel comunitar doar la nivel de 6 cifre. Acțiunile următoare trebuie să vizeze armonizarea pînă la 10 cifre.

Implementarea principiului „ghișeului unic” se desfășoară cu ritmuri modeste, doar 4 patru puncte vamale dispuneau de acesta la începutul anului 2008. Pentru a urgenta implementarea acestui principiu în ianuarie 2008 a fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr.29 (18.01.2008) c care prevede modificarea unor acte legislative și preluarea de către Serviciul Vamal a competențelor Serviciului de Stat de Carantină Fitosanitară, Inspectoratului Ecologic de Stat și AMTAI.

Standarde sanitare și fitosanitare

Progrese semnificative în această perioadă nu au fost înregistrate.

Apropierea de practicile administrative și legislative ale UE și internaționale privind reglementările tehnice și evaluarea conformității

Pentru a beneficia pe deplin de liberalizarea comerțului său cu UE, companiile din Republica Moldova au nevoie de o ajustare plenară a proceselor sale de producție la sisteme de calitate și management europene. Deocamdată, progresele în acest domeniu sunt destul de lente.

În perioada ianuarie-februarie acțiunile principale au vizat activitatea în domeniul infrastructurii calității și protecției drepturilor consumatorilor. Guvernul a aprobat Hotărîre nr.13 (17.01.2008) privind unele măsuri ce țin de organizarea activităților în domeniul infrastructurii calității prin care Serviciul de Standardizare și Metrologie a fost desemnat în calitate de organ central de specialitate al administrației publice responsabil de infrastructura calității.

Tot în ianuarie prin Hotărîrea Guvernului nr.5 (14.01.2008) a fost aprobată Strategia protecției consumatorului pentru 2008-2015. Această Strategie stabilește prioritățile în domeniul protecției consumatorilor pentru următorii 5 ani, iar obiectivele acesteia urmează a fi integrate în alte strategii naționale relevante. Bineînțeles, deocamdată este prematur de vorbit despre rezultatele palpabile ale implementării acestei Strategii.

Reglementările tehnice aprobate în această perioadă: „Jucării. Cerințe de securitate”, „Compatibilitatea electromagnetică a echipamentelor”.

Grila de monitorizare 6. Comerțul internațional

Indicatori / domenii	Evoluții / involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului Ianuarie - Februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Relații comerciale	<ul style="list-style-type: none"> Procedura acordării PCA este finalizată; 	<ul style="list-style-type: none"> Acces facilitat al exporturilor moldovenești pe piața UE; Diversificarea geografică a comerțului extern al Republicii Moldova; Produsele „sensibile” vor fi admise pe baza unor cote; Stimularea adoptării standardelor europene de calitate și securitate alimentară pentru a beneficia de PCA. 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudinea pro-activă a diplomației moldovenești; Îndeplinirea cerințelor tehnice de către organele de resort din Republica Moldova ale Comisiei Europene necesare pentru acordarea PCA; Disponibilitatea Comisiei Europene de a liberaliza comerțul cu Republica Moldova; Progresul lent în adoptarea normelor sanitare și fitosanitare ar putea reduce gradul de utilitate a PCA pentru exporturile moldovenești. 	+1,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM și internațională; Resursele web; Informația despre activitatea organismelor comunitare;
Promovarea și dezvoltarea exporturilor	<ul style="list-style-type: none"> Reluarea exporturilor viticole pe piața rusă; Deficitul comercial se agravează pe fundalul unei creșteri alerte a importurilor; Acordarea PCA poate avea impact limitat asupra exporturilor moldovenești pe piața europeană în perspectiva imediată. 	<ul style="list-style-type: none"> Argumentarea evoluțiilor pozitive în sectorul viticol; Reluarea exporturilor viticole pe piața rusă a sporit ponderea piețelor estice în structura geografică a exporturilor moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Aparenta „încălzire” a relațiilor diplomatice moldo-ruse; Progresul lent în reformele economice interne va modera creșterea exporturilor, îndeosebi pe piața europeană; Adoptarea normelor europene va deveni crucială și pentru exporturile agricole pe piețele CSI; 	+1,0	<ul style="list-style-type: none"> Statistică; Informații ale MEC;
Vama	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea funcționării serviciului vamal; 	<ul style="list-style-type: none"> Aplicarea principiului „ghișeului unic” la toate oficiile vamale din Republica Moldova decurge lent; 	<ul style="list-style-type: none"> Inerția instituțională și resurse financiare limitate; 	+0,5	Estimările autorilor;
Standarde sanitare și fitosanitare / Reglementări tehnice, evaluarea conformității	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea Strategiei Protecției Consumatorului; Legea privind activitatea sanitară veterinară este aprobată de Parlament; 	<ul style="list-style-type: none"> Perspectiva conformării exporturilor animaliere din Republica Moldova rigorilor pieței comunitare; Facilitarea ajustării standardelor tehnice moldovenești la cele europene; 	<ul style="list-style-type: none"> Inerția instituțională și insuficiența capacității administrative din cadrul agențiilor responsabile. 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM și internațională;

7. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma dreptului comercial

Lunile ianuarie și februarie nu au fost bogate în evenimente în domeniul dreptului comercial. Au intrat în vigoare două legi importante adoptate încă în 2007: legea contabilității⁸⁶ care simplifică procedura de raportare financiară, rapoartele fiind prezentate bianual și anual, nu trimestrial ca înainte și Legea privind activitatea de audit⁸⁷.

Reforma regulatorie

După îndelungate așteptări, în ianuarie a intrat în vigoare legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător⁸⁸. Totuși, există unele restanțe în ceea ce privește implementarea integrală a tuturor legilor din cadrul reformei regulatorii. Este necesară asigurarea mai bună a schimbului de informații între Biroul de Statistică, Camera de Licențiere și Inspectoratul Fiscal, după cum prevede și proiectul de lege privind înregistrarea persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali⁸⁹, care va intra în vigoare în mai 2008.

Privatizare

După licitațiile desfășurate în luna noiembrie 2007 la Bursa de Valori, următoarea licitație a fost stabilită pentru martie 2008 în conformitate cu Legea privind administrarea și deetimizarea proprietății publice. Însă aceste licitații se reduc la privatizarea unor obiective fără importanță majoră. În același timp, în Memorandumul de Politici Economice și Financiare pentru anul 2008, Guvernul s-a angajat să privatizeze Banca de Economii. Până la finele lunii septembrie trebuie să fie semnat contractul cu consultantul pentru expunerea pe piață a băncii ce o va scoate spre vânzare într-o perioadă de șase luni. De asemenea pînă la finele lunii septembrie Guvernul se angajează să selecteze un consultant care va evalua modalitățile de privatizare a S.A. Moldtelecom. O importanță deosebită o are modalitatea în care va avea loc privatizarea Moldtelecom. Pentru liberalizarea pieței telecomunicațiilor și crearea condițiilor pentru concurență în domeniu este necesară divizarea și privatizarea separată a activelor Moldtelecom, dar aceasta va reduce mult valoarea de piață a companiei, din care cauză Guvernul nu este tentat de o astfel de privatizare.

Cadrul Fiscal

În ianuarie au intrat în vigoare noile modificări ale Codului Fiscal. Un interes major reprezintă impozitarea la cota zero a profitului reinvestit al agenților economici. Această acțiune menită să încurajeze investițiile, a cauzat diminuarea veniturilor bugetare din impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător în primele două luni ale anului cu circa 44% față de perioada similară a anului 2007. Totodată, apar semne de nemulțumire din partea întreprinzătorilor care doresc să distribuie profitul. Conform prevederilor Codului Fiscal, agentul economic achită impozit în valoare de 15% din suma dividendelor care urmează a fi plătite, iar începînd cu anul 2008, dividendele sunt incluse în sursele de venit impozabil și a persoanelor fizice.

În primele două luni ale anului au mai fost promulgate două legi privind ratificarea convențiilor pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital și a Protocolului la acestea cu Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Regatul Spaniei. Importanța legilor constă în efectul pozitiv asupra persoanelor care activează în aceste două state și asupra economiei țării prin stimularea revenirii capitalului obținut de cetățenii moldoveni în țară.

⁸⁶ Legea nr.113 din 27.04.2007

⁸⁷ Legea nr.61 din 16.03.2007

⁸⁸ Legea nr.235 din 20.07.2006

⁸⁹ Legea nr.220 din 19.10.2007

Grila de monitorizare 7. Climatul de afaceri

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie - Februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului ianuarie-februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma dreptului comercial	<ul style="list-style-type: none"> A intrat în vigoare legea privind principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și în curând va intra în vigoare legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali; 	<ul style="list-style-type: none"> Contribuie la îmbunătățirea climatului de afaceri, prin simplificarea procedurii de înregistrare și radiere din Registrul de Stat; 	<ul style="list-style-type: none"> Încă nu este asigurat schimbul complet de informații între Biroul de Statistică, Inspectoratul Fiscal și Camera de Licențiere 	0	Legislația RM; Evaluările autorilor
Reforma regulatorie	<ul style="list-style-type: none"> Au mai fost stabilite licitații la Bursa de Valori pentru vinderea acțiunilor societăților de stat 	<ul style="list-style-type: none"> Obiectivele de importanță majoră nu au fost expuse; 	<ul style="list-style-type: none"> Angajamentul de privatizare a Băncii de Economii și a S.A. Moldetelecom în Memorandumul de politici economice și financiare semnat cu FMI 	+0,5	Evaluările autorilor;
Privatizare	<ul style="list-style-type: none"> Profitul reinvestit al agenților economici se impozitează la cota zero 	<ul style="list-style-type: none"> Încă nu este sesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Apar nemulțumiri cauzate de impozitarea dividendelor distribuite afiț ca profit al agentului economic cu cota 15%, cît și ca venit al persoanelor fizice; 	0	Evaluările autorilor;

8. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Concepția pazei frontierei de stat

Evoluții:

- Serviciul Grăniceri a elaborat proiectul Codului de etică profesională și deontologie a grănicerului și proiectul *Legii cu privire la modificarea și completarea Legii privind frontiera de stat a Republicii Moldova*. Ambele proiecte au fost coordonate și expertizate de EUBAM în vederea evaluării conformității acestora cu legislația UE în domeniul frontalier.

Deficiențe și probleme:

- Deși termenul de executare pentru adoptarea Strategiei Securității Naționale a Republicii Moldova expira la finele anului 2007, documentul nu a definitivat nici până la sfârșitul lunii februarie 2008.⁹⁰ Cauza acestei tergiversări rezidă în condiționarea adoptării Strategiei Securității Naționale de intrarea în vigoare a *Concepției securității naționale*, care nu a fost încă înaintată Parlamentului spre examinare. Ca urmare a acestei situații, este târâgănată și adoptarea noii **Concepții a pazei frontierei de stat pentru 2007-2010**, care urma să fie aprobată în prima jumătate a anului 2007,⁹¹ și a proiectului *Strategiei naționale a managementului integrat al frontierei de stat a Republicii Moldova*.

Cooperarea dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei

Evoluții:

- Evoluțiile în această direcție se datorează, în mare parte, Misiunii UE de Asistență la frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM), a cărui mandat a fost prelungit pentru încă 2 ani (01.12.2007-01.12.2009). Misiunea EUBAM a fost apreciată în cadrul vizitelor oficiale de mai mulți înalți oficiali europeni, inclusiv de către președintele în exercițiu al OSCE, Ministrul de Externe al Finlandei, E.S. Ilka Kanerva și dna Benita Ferrero Waldner, Comisar European pentru Relații Externe și Politica de Vecinătate.⁹²
- Colaborarea dintre echipa EUBAM și SG a rămas dinamică; SG a continuat să acorde suportul necesar pentru desfășurarea activității EUBAM, iar EUBAM să ofere expertiza necesară privind proiectele legislative elaborate de SG.
- Reprezentanții Serviciului Grăniceri (SG) au participat, în calitate de observatori, la prima reuniune de pregătire a proiectului „Cinci frontiere 2008”, organizată de către Agenția FRONTEX⁹³ (Varșovia, 1 februarie 2008). SG va putea participa plenar în activitățile acestui proiect doar după elaborarea și semnarea cadrului juridic de colaborare între Agenția FRONTEX și RM.
- În februarie 2008 a apărut, cu sprijinul EUBAM, primul număr al buletinului informativ comun al serviciilor grăniceri și vamale ale Republicii Moldova și Ucrainei, care conține informații despre procedurile la frontieră, reformele în cadrul serviciilor și cooperarea comună.⁹⁴
- Tot în februarie 2007, EUBAM a organizat un seminar în domeniul relațiilor cu publicul pentru colaboratorii serviciilor de presă ale organelor de grăniceri și vamale ale Moldovei și Ucrainei. EUBAM a asigurat că va oferi susținerea și recomandările necesare serviciilor de presă în elaborarea campaniilor de informare a publicului despre activitatea instituțiilor pe care le reprezintă.

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

Evoluții:

- Continuă procesul de creare a Sistemului Informațional Integrat Automatizat în domeniul Migrației (SIAM). În ianuarie, IOM a distribuit MAI, MEC și MAEIE sarcinile tehnice pentru sistemele informaționale departamentale. Ulterior au fost furnizate și instalate rețelele IT și echipamentul de bază necesar pentru a sprijini a sistemului informațional departamental în domeniul migrației al Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă a MEC și a Biroului Migrațiune și Azil.⁹⁵
- Guvernul a stabilit cota de imigrare în Republica Moldova pentru anul 2008 la 2068 de persoane.⁹⁶

Deficiențe și probleme:

- Mediatizarea redusă a activității structurilor abilitate pentru evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist (Biroul pentru Migrațiune și Azil – parte a MAI, Direcția migrației forței de muncă din cadrul Agenției Naționale a Forței de Muncă) rămâne a fi puțin mediatizată. Unica informație statistică privind numărul imigranților este oferită de către Biroul pentru Migrațiune și Azil în cadrul unor note informative lunare.⁹⁷ Astfel, potrivit acestor note informative, în luna februarie 2008 în Republica Moldova au imigrat 561 de persoane, care au primit adevărinițe de imigrant (la familie -204, la muncă – 245, la studii – 112), s-au repatriat în Republica Moldova – 217 persoane și 21 copii, iar 219 persoane se

⁹⁰ HP nr.300/24.11.2005, pct.82 din Anexă.

⁹¹ HP nr.300/24.11.2005, pct.94 din Anexă.

⁹² A se vedea articolele și comunicatele: „Prioritatea președinției finlandeze a OSCE”, publicația „Moldova Suverană”, 17.01.2008, www.eubam.org, 16.01.2008, www.mfa.md din ianuarie-februarie 2008.

⁹³ Agenția FRONTEX - Agenția Europeană pentru Managementul Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene; http://www.customs.gov.md/buletin/Joint_newsletter_feb08-md.pdf.

⁹⁴ A se vedea comunicatul de presă al ADDI și IOM „Capacități sporite pentru gestionarea migrației în Republica Moldova”, 20.04.2008, www.iom.md.

⁹⁵ HG nr.63 din 26.01.2008. MO nr.21-24/127.

⁹⁷ <http://www.mai.md/note-info/>.

afli în cadrul sistemului de protecție și azil. Este dificil să evaluăm exactitatea acestor date, din moment ce sunt prezentate de o singură sursă de informare, și nu iau în calcul imigrarea ilegală în Moldova.

Colaborare internațională

Evoluții:

- În ianuarie 2008, Delegația Serviciului coordonator al Consiliului comandanților Trupelor de Grăniceri ale statelor membre CSI a vizitat Moldova. În cadrul vizitei, au fost examinate perspectivele colaborării între instituțiile de frontieră în 2008. De asemenea, au fost abordate probleme ce țin de colaborarea și evaluarea tratatelor internaționale cu caracter inter-instituțional.
- Delegația Ministerului Afacerilor Interne a participat la reuniunea Grupului de lucru privind implementarea Convenției de Cooperare Polițienească pentru Europa de Sud-Est (29-30 ianuarie 2008, Tirana), la care au fost discutate problemele legate de implementarea convenției, precum și aspecte ale cooperării pe viitor a instituțiilor de poliție ale statelor din regiune. Tot la Tirana, în cadrul unor discuții moldo-albaneze, s-a convenit asupra semnării în 2008 a acordurilor neguvernamentale privind readmisie și combaterea crimei organizate.
- La 1 februarie 2008 a intrat în vigoare Convenția Consiliului Europei cu privire la lupta contra traficului de ființe umane, care reprezintă primul instrument juridic internațional care vizează atât prevenirea traficului de ființe umane, cât și urmărirea traficantilor și protecția victimelor. Convenția va permite armonizarea legislațiilor naționale a celor 23 de state semnatare. Moldova a ratificat Convenția la 19 mai 2006.
- Procuraturile Generale ale RM și Ungariei au semnat un Memorandum de cooperare în sferile de interes comun, în special în probleme legate de cauzele penale de contrabandă, trafic de ființe umane și alte infracțiuni din categoria crimei organizate.⁹⁸
- La 18 februarie 2008, au avut loc consultări între Ministerul Afacerilor Externe al RM și oficiali ai Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați privind prelungirea mandatului personalului internațional al reprezentanței ICNUR în Moldova și continuarea asistenței Republicii Moldova în soluționarea problemelor ce țin de refugiați, solicitanți de azil și persoane intern strămutate.⁹⁹
- A fost adoptată Legea 5/07.02.2008 pentru ratificarea Convenției privind cooperarea polițienească în Europa de Sud-Est, care prevede intensificarea cooperării pentru prevenirea, descoperirea, cercetarea și combaterea infracțiunilor

Corelarea legislației interne cu cea europeană

Evoluții:

- A fost aprobat Regulamentul-cadru al comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane. Acest regulament vine să racordeze cadrul normativ național la prevederile Convenției Consiliului Europei cu privire la lupta contra traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005 la Strasbourg. Regulamentul stabilește modul de formare a comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane, sarcinile și atribuțiile lor de bază, modalitățile de interacțiune a comisiilor teritoriale cu Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane și cu autoritățile administrației publice centrale și locale.¹⁰⁰

Politicele de viză

Evoluții:

- Ca urmare a consultărilor moldo-bulgare privind relațiile de consultare între Moldova și Bulgaria din 22 februarie 2008, partea bulgară a luat decizia de a extinde regimul facilitat de acordare a vizei bulgare, precum și de a facilita tranzitul cetățenilor moldoveni prin teritoriul bulgar prin introducerea următoarelor prevederi, care vor intra în vigoare în lunile martie-mai 2008¹⁰¹:
  - cetățenii Republicii Moldova care dispun de vize Schengen, vize ale României și Ciprului sau de permise de ședere într-una din țările Uniunii europene să fie scutiți de vize pentru tranzitarea teritoriului bulgar;
  - cetățenii Republicii Moldova, posesorii ai vizei Schengen vor primi vize bulgare în ziua depunerii cererii, la fel ca și sportivii moldoveni ce vor prezenta autorităților consulare bulgare invitații la competiții confirmate de cluburile din care fac parte, agențiile turistice acreditate la secția consulară a Ambasadei bulgare la Chișinău.
- La 28 februarie, la Chișinău a fost semnat Acordul de reprezentare a Suediei la Centrul comun de eliberare a vizelor, administrat de Ambasada Ungariei la Chișinău, prin care se stabilește că, începând cu 1 aprilie 2008, cetățenii moldoveni vor putea solicita vize pentru Suedia la Centrul comun de eliberare a vizelor.

⁹⁸ <http://www.procuratura.md/>.

⁹⁹ Articolul „Moldova își va intensifica parteneriatul cu ICNUR”, publicația „Moldova Suverană” din 18.02.2008.

¹⁰⁰ HG nr. 234 din 29.02.2008.

¹⁰¹ Potrivit informației plasată pe site-ul MAEIE, <http://www.mfa.md/noutati/1166>

Deficiențe și probleme:

- În februarie 2008, Ministerul Afacerilor Externe a luat decizia de a sista activitatea Oficiului Consular „Aeroport”. În acest fel, începând cu 1 martie 2008, cetățenii străini care necesită vize de intrare-ieșire și tranzitare a Republicii Moldova, vor trebui să se adreseze, în exclusivitate, la Misiunile diplomatice și consulare ale Republicii Moldova peste hotare, contrar procedurii existente anterior de ridicare a vizei de la punctul de trecere a frontierei de stat la Aeroportul Internațional Chișinău.

Traficul de ființe umane: tendințe**Deficiențe și probleme:**

- Lipsa unei informații actualizate privind migrația și traficul de ființe umane pe paginile-web ale Centrul pentru Combaterea traficului de persoane al MAI (<http://www.mai.md/centrul-combatere>) și a Direcției migrația forței de muncă a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (http://www.anofm.md/dir_MFM). Din cauza datelor statistice reduse, dar și a perioadei reduse de monitorizare (ianuarie-februarie 2008), este dificil de stabilit ultimele tendințe ale fenomenului traficului de ființe umane.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor**Evoluții:**

- În perioada ianuarie-februarie 2008, Centrul pentru Combaterea traficului de persoane al MAI, în comun cu reprezentanții Centrului pentru Prevenirea Traficului de Femei au organizat 4 seminare de sensibilizare și informare a studenților referitor la traficul de ființe umane și migrația ilegală, în cadrul campaniei mediatică anti-traffic ”Consolidarea capacităților tinerei generații referitor la combaterea traficului de ființe umane. Informarea societății privind consecințele traficului de ființe și migrației ilegale” (2 seminare la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2 seminare la Universitatea de Stat a Moldovei).¹⁰²

Deficiențe și probleme:

- Numărul redus al personalului calificat pentru acordarea asistenței victimelor traficului de ființe umane.
- ONG-urile și organizațiile internaționale continuă să domine domeniul de asistență și protecție a victimelor traficului.

Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului**Evoluții:**

- Vizita Ministerului Afacerilor Externe a Italiei din ianuarie 2008 s-a soldat cu decizia autorităților italiene de a mări în 2008 cota persoanelor din Moldova cu permis legal de muncă, numărul acestora ridicându-se la 6500 persoane.¹⁰³ În același timp la 29 ianuarie 2008, la Bologna, Italia a fost deschis Consulatul General al Republicii Moldova.
- Pe 18 ianuarie Centrul pentru Combaterea traficului de ființe umane împreună cu ONG-urile relevante au examinat ultima variantă a Memorandului de înțelegere privind procedurile standard de cooperare în domeniul asistenței victimelor traficului de ființe umane în Republica Moldova.
- A fost aprobat Planul Național de acțiuni pentru anul 2008 privind protejarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare (Hotărârea Guvernului nr.94 din 04.02.2008). Printre acțiunile planificate pentru 2008 se numără deschiderea de misiuni diplomatice și consultate onorifice în mai multe țări de destinație a migranților moldoveni (Spania, Turcia, Canada, Federația Rusă, Emiratele Arabe Unite, Irlanda etc.), semnarea Acordurilor interguvernamentale cu privire la activitatea de muncă și protecția socială a muncitorilor cu diferite state de destinație pentru migranții moldoveni, elaborarea și introducerea sistemului electronic de înregistrare a apostilei etc.
- Colaboratorii Serviciului Grăniceri (SG) din punctele de trecere ale frontierei de stat, precum și reprezentanții Serviciului Vamal și MAI, au fost instruiți în cadrul unui seminar specializat „Interdicțiile și fraudele la frontieră” (14-18 ianuarie 2008) de către experții SUA în domeniul controlului la frontieră. În cadrul seminarului a fost prezentată experiența serviciilor americane de frontieră în mai multe subiecte legate de prevenirea încălcării legislației de trecere a frontiere (expertizarea actelor false, migrațiunea ilegală, contrabanda cu valută etc.)¹⁰⁴
- În perioada 21-25 ianuarie 2008, la Centrul pentru combaterea traficului de persoane al MAI s-a desfășurat cursul de instruire cu tematica „Tehnici de interviuare și lucrul cu informatorii”, oferit de colaboratorii Biroului federal de investigații al SUA. La programul de instruire au participat ofițeri detașați la Centru din cadrul MAI, Serviciul grăniceri, Serviciul vamal, CCCEC și SIS¹⁰⁵.

¹⁰² A se vedea comunicatele de presă ale Ministerului Afacerilor Externe, <http://www.mai.gov.md/stirile-min-ro/> din 22.02.2008, 04.02.2008 și 23.01.2008.

¹⁰³ Potrivit comunicatului de presă al MAEIE, www.mfa.md.

¹⁰⁴ Comunicat de presă al Serviciului de Grăniceri al RM din 17.01.2008.

¹⁰⁵ Programul de instruire este finanțat de Ambasada SUA în Moldova.

Grila de monitorizare 8. Frontieră, migrație și traficul de ființe umane

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții Ianuarie-februarie 2008	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului Ianuarie-februarie 2008	Surse utilizate pentru evaluare
Concepția pazei frontierei de stat	<ul style="list-style-type: none"> Nu este aprobată; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Tărăgănarea adoptării Strategiei securității naționale; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM.
Cooperarea dintre agenții cu competențe în managementul frontierei	<ul style="list-style-type: none"> Are loc schimb de experiență; EUBAM a acordat asistență serviciilor vamale și de grăniceri din Moldova și Ucraina în formă de consultanță și instruire; 	<ul style="list-style-type: none"> Cooperarea menținută la un nivel dinamic; Misiunea EUBAM a contribuit la eficientizarea activității serviciilor vamale și de grăniceri și la îmbunătățirea cooperării dintre agenții și transfrontaliere; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea autorităților în domeniu; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> SG Serviciul Vamal MAI UE, EUBAM Resurse web;
Monitorizarea și evaluarea fenomenului migraționist	<ul style="list-style-type: none"> Se implementează Programul național de acțiuni în domeniul migrației și azilului; Continuă crearea Sistemului Informațional Integrat Automatizat în domeniul Migrației (SIAM), cu suportul IOM. 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azi; Creșterea operativității și eficienței structurilor pentru monitorizarea și gestionarea migrației (subdiviziunile din cadrul MAI și MEC) 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Colaborarea locală și internațională dintre structurile specializate și autorități; Activitatea ONG; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Inerția instituțională; Lipsa unor resurse statistice actualizate; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> MAI IOM Resurse web
Politicile de viză și alinierea legislației la normele UE	<ul style="list-style-type: none"> Negocieri privind extinderea regimului facilitat de acordare a vizei bulgare pentru cetățenii moldoveni și de tranzitare a Bulgariei; Se extinde Centrul Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE (CCEV); Sistarea activității Oficiului Consular „Aeroport”; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil la moment, dar se va resimți după intrarea în vigoare a facilitărilor; Crește numărul de state ce aderă la Centrul comun de vize; Dificultăți în obținerea vizelor de către cetățenii străini și cetățenii moldoveni; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea MAEIE, Colaborarea eficientă dintre oficiali UE și autoritățile moldovenești; Condiții stricte pentru simplii cetățeni la obținerea vizelor; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> MAEIE Resurse web
Prevenirea TFU și asistarea victimelor	<ul style="list-style-type: none"> Se desfășoară activități comune; 	<ul style="list-style-type: none"> Sensibilizarea opiniei cetățenilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea între organele de stat și organizațiile relevante din domeniu. Activitatea ONG-urilor; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> LaStrada, MAI (CCTP)
Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea cooperării locale și internaționale, inclusiv prin schimbul de experiență a organelor abilitate în combaterea TFU; Aprobarea Planului Național de acțiuni pentru anul 2008 privind protejarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare; Ratificarea Convenției Consiliului Europei cu privire la lupta contra traficului de ființe umane; 	<ul style="list-style-type: none"> Experiență acumulată; Creșterea operativității și eficienței organelor abilitate în combaterea TFU; Intensificarea cooperării regionale și internaționale în combaterea TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea internațională dintre structurile specializate; Activitatea intensă a ONG-urilor moldovenești specializate în acordarea de asistență victimelor TFU; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> SG MAEIE Procuratura Generală Resurse web

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „*Relațiile Moldova-UE - Îmbunătățirea Informării și Dezbaterei Publice asupra Principalelor Evoluții*”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Fundația Soros-Moldova. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context, implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană este o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale au rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În circumstanțele descrise, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru continuarea promovării în societate a dezbaterilor publice largi asupra beneficiilor integrării europene a Republicii Moldova, în contextul implementării Planului de Acțiuni.

Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Monitorizarea evoluțiilor din cadrul relațiilor UE-RM și realizarea unor analize relevante.

Obiectivul 2: Sporirea sensibilității și a cunoștințelor asupra evoluțiilor politice majore din dialogul RM-UE.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.